

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

SANCTI|| IOANNIS|| DAMASCENI OPERA,||

Johannes <Damascenus>

Parisiis, 1577

Vita S. Stephani iunioris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71880)

VITA SANCTI PATRIS

NOSTRI STEPHANI IUNIORIS,

QUI MARTYRIO FVNCTVS EST TEM-
pore Constantini Copronymi, propter san-
ctarum imaginum honorem
& adorationem.

EX REGINÆ MATRIS BIBLIOTHECA.

Post tres Damasceni de Imaginibus libros commodè me facturum existimaui, si Stephani Iunioris, qui pro carundem imaginum cultu ac defensione, Constantini Copronymi tempore, hoc est, non multo post Damasceni obitum, crudelissima morte affectus est, vitam pridem à me de Græco in Latinum conuersam, ac nunc primum editam subnecterem: quò Christianus Lector de eadem re, non modò litteris consignatù, sed etiam sanguinis profusione confirmatum præsto habeat.

A **D**IVINA quædam res est virtus, ac digna quæ plurimis laudibus efferatur: non eo tantum nomine, quòd amplissimam iis, à quibus amatur, mercedem rependit, sed etiam quia vel sola commendatione auditores ad se pertrahere, ac zeli aculeum in eorum animis infigere potest. Operæpretium est igitur eos, qui virtutis amore præditi sunt, beatos prædicare, atque eorum vitam omnibus narrare. Sic enim & erga eos debito munere perfungemur, & alios ad suam ipsius amorem excitabimus. Quoniam itaque vndique optimus ille ac præstantissimus Stephanus, cuius nunc vitam commemorandam suscepimus, ex eorum numero extitit, qui virtutem insigniter amarunt, summòque ipsius desiderio flagrarunt, exponamus oportet primum, quinam ipsi ortus, quæque disciplina atque institutio extiterit: (nam ne ea quidem eiusmodi est, ex qua nulla ad pios viros utilitas & oblectatio reditura sit:) deinde monasticas ipsius palæstras, ac demum quæ in martyrio suo luculenter ac præclare gessit. Tulit igitur egregium hoc germen domina verè ac regina vrbium Constantinopolis. Nostrum enim atque indigenum germen hic est, ac diuinus ipsius fœtus & planta Stephanus: quæ & prima virtutis ipsius fructus degustauit, & nunc etiam utilitatem merit, ac miraculis summa cum voluptate fruitur, alumno videlicet suo iucundissimè acquiescens. Natus est autem Anastasij tempore, qui tum imperij sceptrum tenebat, atque alio etiam nomine Artemius vocabatur. Pij porrò ipsi parentes fuerunt, atque integerrima fide præditi: qui cum opibus ac facultatibus minimè carerent, non tamen parem iis duntaxat animi inductionem ac voluntatem habebant, sed longè maiorem ac copiosiore. Hoc autem liquidò demonstrat benigna atque ingens erga egentes liberalitas, ac summa in danda eleemosyna hilaritas, ac munificentia. Quò etiam illud accedebat, quòd ad diuina templa sine vlla intermissione munera offerebant. Quæ etiam ipsa, magis quàm quicquam aliud, illum verè Stephanum, illam, inquam, ingentem pietatis eorum ac virtutis mercedem, ipsis attulerunt. Nam cum primò duarum filiarum parentes extitissent, mascula tamen prole carebant. Atque hoc infortunium piis viris non paruum videbatur. Norunt hoc profectò, qui liberos procrearunt. Propemodum enim non minùs molestum est iis, qui gignunt, masculino fœtu carere, quàm si prorsus liberorum expertes essent. Ob eamque causam & in diuinis templis assidue versabantur, & à Deo obnixis precibus perpetuò contendebant, vt sibi hoc suo voto frui daretur. Id quæ tum potissimùm faciebant, cum ad Deiparæ templum, quod Blachernis situm est, sese conferrent. Ac quodam tempore cum vno parasceues

*Vtile est
probos vi-
ros laudare.*

*Patria D.
Stephani.*

*Quo tempore
sit natus.*

*Masculis
liberis ca-
rere, idè pe-
nè est quod
orbium esse.*

die peragillum de more celebraretur, Annā ipsius mater (nam hoc ipsi, vt olim F
 i. Reg. I. Samuelis matri nomen erat) cum, vt Scripturæ verbis vtar, plurimum sermonem
 effudisset, atque orationem in longum produxisset, & cum Dei genitricis ima-
 gine, tanquam cum viua disseruisset, seque, si quod optabat, cōsequeretur, ipsius
 filio, id quod peperisset, cōsecraturam esse recepisset, sub orationis finem somno
 correpta, foetuinam incredibili quadam, atque omni sermone præstantiore, *Or-*
tra præditam cernit: quæ & ipsius pedem vellicans, Abi, inquit, in pace mulier-
 cula. Est enim tibi in vtero filius, quemadmodum postulasti. Hæc locuta ea, quæ
 apparuerat, discessit. Ipsa autem non sine magna admiratione confurgens, ob ea
 quæ audierat, intima voluptate perfundebatur. Ac postea maturè in lucem edito
 filio, confestim velut præludium pactorum iniens, ad Blachernense templū vnā
 cum marito proficiscitur, eumque ei, à qua acceperat, offert: Accipe, inquit, Dei
 mater hunc charissimum filium, quem beneficio tuo peperisti. Accipe eum, quem
 tibi, & vnigenito filio tuo, etiam ante conceptionem dicaui. Hæc, & in eandem
 sententiam alia, cum dixisset, coniugemque manu prehensisset, Virginis imagi-
 nem ipsi ostendens, Hæc, inquit, vir suauissime, vt desideratum Stephanum pare-
 rem, mihi præstitit. Huic petitionem meam committē, voti compos extitit. Am-
 bo igitur grati Dei genitrici æstis, domum reuersi sunt. Sed hæc postea conti-
 gerunt. Interim autem sub illud tempus, quo Stephanus cōceptus est, aliud etiam
 quiddam accidit, quod silentio nullo modo præterire decet. Nam cum eximius
 vir Germanus in Patriarchicum thronum ascensurus esset, plebs ingēti frequen-
 tia ad maximum S. Sophiæ templum, ipsius videndi cupiditate cōcurrebat. Erat
 enim ille virtutis nomine clarus & illustris, atque in omnium linguis non sine vo-
 luptate versabatur. Vnā autem cum omnibus præclarum illud parentum Step-
 hani par accurrens, scamnum quoddam occupat: quod eum, quem cupiebat, è su-
 periori loco intueri posset. Cum igitur ille per Ecclesiam transiret, statim mulier
 (ipsam enim eius, quem vtero gestabat, cura concubabat) Benedic, Domine, id
 quod in vtero meo est, clamare cœpit. Ille autem perspicaci animæ oculo eum,
 qui vtero gestabatur, intuens, Benedicat hunc Dominus per primi martyris in-
 tercessionem, respōdit. Apud omnes porrò mulier affirmabat, se ea hora, qua hoc
 audiisset, igneam flammam ex diuino illo ore profilientem vidisse. Vt igitur in
 lucem editus est, statim eum, vt magnus Germanus prædixerat, Stephanum ap-
 pellarunt. Quandoquidem autem baptismi quoque luce collustrari eum oport-
 ebat, qui ante etiam quàm in lucem prodiret, illustratus erat, ad magnæ Sophiæ
 baptisterium itum est (Erat autem tum vespera magni Sabbati Resurrectionis
 Christi): clarissimoque illi Germano in manus datur. Qui statim eum baptizat,
 atque vngit, eum, inquam, qui iam sanque spiritale Ecclesiæ vnguentum futu-
 riorum capax esset, ad ludimagistros eum proficisci, ac disciplinis operam dare
 voluerunt. Is autem ad egregiam naturam laboris ac diligentia penam adiun-
 gens, ad doctrinæ perceptionem duplicis alæ subsidio celerrimè prouolabat, ac
 velut equus per planitiem currebat. Hoc porrò sedulò agebat, vt non modò di-
 sci-
 plinas, sed etiam virtutem sibi compararet: quò & per illas mentem, & per hæc
 mōres exornare posset. Quinetiam in diuinorum oraculorum lectione tanto stu-
 dio & cura versabatur, vt ea promptè ac memoriter recitaret, atque ingenio tan-
 quam libro vteretur. Ac præterea cum sacras ædes adiret, atque sacra Scriptura le-
 geretur, rectus stabat, totusque in eorum, quæ legebantur, auditione defixus erat,
 non genu flectens, non desidia languescens, non denique ad ea, quæ dicebantur,
 obdormiscens, sed arrectis, vt dici solet, auribus auscultans: ne quid eum ex his
 quæ recitabantur, effugeret. Id autem tum denique studio maiore facere videba-
 tur, cum aliquid ex Ioannis Chrysostomi lucubrationibus legeretur. Nam in-
 credibili quodam ipsius amore tenebatur, atque ex eius præsertim orationibus
 pendebat: id videlicet efficiens, vt quòd de Sirenibus effectum est, re vera in illis
 existeret.

Stephanus
 diuina Ma-
 rie benefi-
 cio matri
 cōcessus est.

Germanus
 Archiepi-
 scopus Con-
 stantinop.

Stephanus
 baptiza-
 tur.

Stephanus
 & litteris
 simul &
 virtutibus
 operā dat.

Stephanus
 Chrysosto-
 mi lucubra-
 tionibus po-
 tissimum
 addictus.

A existeret. Atque hac ratione mores suos omni ex parte moderabatur atque com-
ponebat: adeo ut & os à iuramento purum haberet, & inanem sermonem nec ipse
proferret, nec proferentem alium audire sustineret: proximum autem nec iudi-
casset, nec maledictis profcinderet: opes porro, & delicias, & gloriam, forti ani-
mo contemneret: quietam ac frugalem vitam sequeretur, ac parsimonia magis,
quam alij sumptuum magnificentia & profusione, gauderet. Ea porro tepestitate
non minus belluinis moribus, quam nomine Leo, adornata instructaque ad
inuadendam tyrannidem coniuratione, ab Orientalibus partibus proficiscitur,
atque in Theodosium, qui tum imperio potiebatur, impetum facit. Hic autem
tyranno imperio cedit, ac quietem amplectitur: ut qui scilicet imperij iacturam
civilibus bellis leuiorem duceret. Statim itaque furia illa imperium inuadit. Ac
B primùm quidem vulpinam pellem induens (nondum enim leonine apud ipsum
locus erat) orthodoxam fidem, ut si quis alius, se colere simulabat, impietatis fœ-
tum, quem pectore gerebat, occultans. Cùm autem ad decimum iam imperij an-
num peruenisset, nec iam eam diutiùs animo premere ac continere possit, scele-
ratum foetum edidit: accitque & coacta senatorum classe, absurdum illud & im-
pium euomuit, imaginum picturas * formam quandam idolorum retinere in-
quiens, neque iis cultum adhibendum esse, ne aliqui Dei loco imprudetes idola
veneremur. Protinus igitur ingens tumultus à plebe excitatus est, ac moestitia
nubes orthodoxorum Ecclesiam obtegebat. Quod ut versipellis ille sensit, sta-
tim Gygis anulum vertens, ut obscurum esset quod agebat, laborabat, non vi-
C delicet leonis libertatem imitans, sed chameleontis potius in modum formas im-
mutans. Non, inquit, huc spectat mea sententia, ut eæ prorsus deleantur: sed hoc
aio, sublimiore loco collocandas eas esse, ne ore quiquam eas contingat, atq; ita
quodammodò rebus honore dignis contumeliam inferat. Quorsum hoc tandè,
& quid moliens? Nimirum ut eas longè à nobis collocando, ac procul ab ocu-
lis nostris remouendo (ne eas facile aut cernere, aut contingere queamus) pau-
latim, ut sæpè nobis in his quos amamus vsu venit, in obliuionem incidamus,
easque charas habere dediscamus, atque ita sensim & citra tumultum hoc à nobis
obtinetur, ut eas nec adoremus, nec honore afficiamus. De hac impietate, quæ &
D multum abstrusa, & multum item aperta absurditatis habebat, cùm certior fa-
ctus fuisset Germanus, vir libera atque intrepida pietate præditus, per quendam
ex præcipuis Ecclesiæ ministris hæc ei mandat. Haudquaquam oportebat, Im-
perator, te, qui tum vitam, tum imperium à Deo accepisses, aduersus conditorem
tuum insolenter extolli, atque, ut vulgò dicitur, non mouenda mouere, Patrùm-
que terminos, quos illi antiquitus posuerunt, transferre studere. Etenim humana
forma à Deo Verbo ex sancta & pura Virgine suscepta, cùm omnis dæmonum
cultus extinctus est, tum omnis idolorum adoratio abscessit. At verò theandricæ
similitudinis imago Christi adoranda nobis & colenda perspicuè tradita est, itém-
que illius, quæ eum modo omni sermone præstantiori peperit, & sanctorum, quo-
E rum vita ipsi grata atque accepta fuit. Ex quo enim ille in forma nostra ad nos
accessit (abhinc autem septingenti triginta sex anni iam fluxerunt) Patres interea
ac Doctores, quorum summa virtus fuit, venerandarum imaginum cultum nobis
perspicuè tradiderunt. Ne longè abeam, post Christi in cælum ascensionem,
mulier illa, quæ sanguinis profluio laborabat, ab eo sanitati restituta, ipsius ima-
ginem, velut acceptum beneficium referens, exsculpsit. Ac priùs etiam ab ipso
met Christo, ipsissima Patris imagine, diuino linteo facies ipsius impressa est, ac
toparchæ Abagaro, id postulanti, Edeffam missa. Demum ab Euangelista Luca
picta est. Quin ab Hierosolymis quoq; Virginis Dei genitricis imago missa est.
Ob eamque causam diuina ac sacrosancta Concilia variis temporibus, ac locis
coacta, non ut eæ calcarentur, sed ut adorarentur, edixerunt. Velim itaque hoc
scias, Imperator, quòd si iniquum hoc dogma confirmare atque constabilire in
animum induxeris, me primùm nullo modo assentiètem habiturus es, sed prom-

Leonis Fa-
saurici ty-
rannis.

Theodosius
imperio ce-
dere ma-
uit, quam
id cum ca-
sibus resi-
nde.

Leonis si-
mulatio.

* εἰδὼν
λεόντων
να τῶ-
των & πῶ-
σῶν.

Leonis ves-
tutia.

Admoni-
tio Germa-
ni antistitis
ad Leonem.
Prom. 20.

Pictarum
imaginum
antiquitas.

ptum ac paratum, qui pro Christi imagine animam meam profundam, pro qua ille, ut collapsam atque prostratam imaginem meam instauraret, cruorem suum effudit. Perspicuum est enim ignominiam eam & contumeliā, quæ Christi imagini inferitur, ad exemplar ipsum redundare. Quocirca nobis faciendum est, ut

*Germanus
Archiepi-
scopi sede
exturbatur.*

Hanc liberam orationem arrogans illa anima ne extremis quidem, ut ita dixerim, ausibus atrectare sustinens, milites gladiis accinctos mittit, qui sanctum vitæ contumeliose habitum, ac plagis male mulctatum, throno exturbarent. Ipse itaque statim ad monasticum & quietum vitæ genus se contulit. At contra Ecclesiā inuasit ille verè persecutor & contumeliosus, eamque miserum in modum peruasans, ac magno mœrore implens, non modò ob egregij Pastoris ereptionem, sed etiam ob eius, quem in ipsius locum subrogauit, immanitatem. Confestim enim scelestum Patriarcham scelestus, hoc est eiusdem, ut dici solet, figlinæ hominem sufficit, nimirum læuum Anastasiū, qui in omnibus rebus ipsi assentiens, ac turpissimum obsequium perfoluens, atque omnia ea, quæ ab ipso gerebantur, feruilem in modum laudans, huic quoque pernicioso dogmati patronum se adiungebat. Ac primùm (ô ingentem, Christe, patientiam tuam!) aduersus tuam

*Leo Isau-
ricus bellū
imaginis
indicit.*

imaginem audacissima illa anima grassatur, eamque, quæ supra portam fixa erat, ac vulgò ærea dicebatur, theandricam tuam formā deiici atque obliterari iubet. Cùm autem ad hoc facinus perpetrandum missus fatelles imposita iam scala conscenderet, diuino zelo incensæ mulieres, præclarissimūque ac generosissimum virtutis specimen edentes, arreptam manibus scalam in terram deiiciunt, vnāque eum, qui hoc facinus aggrediebatur, præcipitem agunt: qui statim hanc præstiti ad hoc ministerij mercedem tulit, ut vita orbaretur. Sanctæ autem illæ mulieres ob Christum, cuius zelo flagrabant, opportunè abiecto atque contempto pudore, cursu effuso in Ecclesiam feruntur, atque impium Patriarcham, qui tum illic

Mat. 24.

erat, illam, inquam, ut Christi verbis utar, desolationis abominationem, in loco sancto stantem, lapidibus incessunt, mercenarium non Pastorem, lupum non Pastorem, Ecclesiasticarum denique sanctionum ac dogmatum proditorem appellantes. Ille autem pudore simul ac metu correptus, confestim ad Imperatorem confugit, eique quod factum fuerat, narrat, atque ad mulierum cædem eum extimulat. Huiusmodi enim boni illius, ac pacifici Pastoris studium erat, tanquam videlicet per ea, quæ agebat, docere cupientis, malum pro bono rependendum esse. Mox igitur gladio necantur, ac pro pietatis præmio mortem ferunt. Ac tum videre erat multos eorum, qui orthodoxam fidem arctè complectebantur, patriam solum tanquam inimicum & hostile fugientes, atque ad solitudines & desertas perfugij causa se conferentes, tumusque censentes cum feris habitare, quam cum viris huiusmodi versari. Cum quibus tamen admirabilis quoque Stephani parentes patriam relinquere constituissent, tamen hoc eorum cupiditatem morabatur, quòd Stephani ætatem expectarent, ut pollicitationem eam, quam de eo fecerant, minimè fallerent, sed eam ad finem perducerent. Cùm autem id secum vnā perpendissent, haudquaquam vtile esse eum in Byzantinis monasteriis

*Auxentia-
nus mons,
monasticæ
vite gym-
nasium.*

detonare, ad Auxentij montem se conferunt. Situs est porò hic mons è regione Byzantij, circa Bithyniæ prouinciam: vicinósque omnes montes altitudine longè superat: noménque ab eo Patre traxit, qui primus in eo domicilium sibi fixit. Hic autem locus ad vitæ tranquillitatem non parum iis adiuuanti affert, qui eius cupiditate tenentur: ut qui ab omni turba ac tumultu immunis sit. Est enim in ipsius fastigio antrum quoddam, in quo Patres, sede per successionē sibi constituta, tandem hinc in paradysum migrarunt. Si quidem post diuini viri Auxentij è vita discessum, Sergius ipsius discipulus, tum vitæ generi, tum antro successit. Hunc secutus est vir admiranda virtute ornatus Bendianus. Demum sanctus Gregorius. Ac denique ille Stephani antecessor, ac singulari mentis perspicacia præditus Ioannes. Ad quem cum beati Ausce viri parentes filiū, quem ex promissione

Amissione acceperant, duxissent, precibus ab eo contendeabant, ut ipsum exciperet, ac monastica veste donaret. Quem ut senex intuitus est, ac perspicacissimis animæ oculis diuinam animæ ipsius pulchritudinem cognouit, morumque in tam tenera ætate grauitatem atque constantiam animaduertit, promptè eum suscipit, lenitèrque ac placidè ad ipsius parentes, Verè, inquit, Dei spiritus in hoc puero requiescit. Quocirca cum nocturnæ Dei laudes de more peractæ essent, accitum puerum pro foribus antri sistit, ac plurimis verbis eum erudit, & ad spirituales palestras acuit, monètque ne parentum amorem pluris quàm Deum faciat. Hic enim, inquit, & finxit, & seruauit: illi autem persèpè quos adamarunt, perdiderunt, atque in pœnam coniecerunt. Hæc cum ille, aliàque huic sermo consentanea monuisset, ac tanquam in optimam terram semina iecisset, eum tondet, ac monastica veste induit, decimum sextum iam vitæ annum agentem. Protinus igitur Stephanus ad monastica certamina sese accingens, nullum continentia genus prætermisit. Nam & ieiunio ac vigiliis corporis impetus coërcebat, & omnes voluptatum illecebras superabat, & iracundiam imperio tenebat. Ab iniuriarum autem acceptarum recordatione vsque adeò abhorrebat, ut non modò eum, à quo molestia affectus esset, non vlceretur, sed etiam beneficiis contrà afficeret. Tanta rursus obedientia laude præstabat, atque ad obsequendum adeò promptus erat, ut ob exuberantem obedientia atque humilitatis magnitudinem iis potissimum rebus delectaretur, quæ cum labore ac molestia coniunctæ essent. Cui rei, ut alia multa omittam, istud testimonio fuerit. Nam cum longo ab ipsis, ac difficili interuallo, aqua ea, qua utebantur, disita esset (erat enim in admirandi viri Auxentij cœmeterio, quod quidem ille adhuc superstes extruxerat, atque in sanctarum mulierum monasterium consecrarat, ac Trychinariam, vel ob itineris asperitatem ac difficultatem, vel etiam ob vestium ipsarum rigiditatem appellarat) cum, inquam, longo interuallo aqua disita esset, Stephanus eam quotidie ad antrum, tam æstate, quàm hyeme deferebat. Cumque non modò aquam, sed & alia omnia, quæ necessaria erant, illinc transferret, nunquam tamen aut desidiam languere, aut querulum vllum verbum emittere, aut consuetam regulam negligere visus est, sed semper eodem, quo magister, gressu incedere, atque ipsius vestigiis hæreret. Qui quidem ob eximium suum erga Deum amorem, omnibusque numeris perfectam & absolutam virtutem frequentes gratias diuinitus consecutus est, & quidem eiusmodi, ut etiam brutis animantibus imperaret, essetque tanquam ministris uteretur. Canis enim ipsi de more in monte asidebat. Qui quidem, si quando Stephanum abesse contigisset (ut si fortè quidam è vicinis monachis ad sanctum virum ventitassent: siquidem quamplurima tum erant in illis montibus monasteria, quæ tyrannus, partim quia immodico venationis studio tenebatur, partim quia monachorum vestem, ut quæ duræ asperæque vitæ monumentum ac symbolum esset, ac voluptuarios & deliciis deditos homines molestia enecare posset, in fensè oderat, prorsus de medio sustulit) canem illum de nomine vocabat, atque in charta quadam, ea quæ necesse erant, conscribens, eamque canis collo appendens, ita demum eum ad monasterium descendere iubebat, ac litteris illis ad præfectam perlatis quàm ocysimè reuerti. Ille autem, non secus atque animal quoddam rationis particeps, statim imperata faciebat, ac summa celeritate ad monasterium pergens, præfectæque cellæ astans, aduentum suum latratu significabat. Actum ij, qui in illo domicilio consuetum ipsius ministerium agnoscebant, ad eum properabant, ac perfecta charta, quæ ea postulabat, exequabantur. Atque ita iussis persunctus canis ad dominum rursus se referebat. Contigit autem aliquando, ut Stephanus ex aliquo ministerio reuersus diuinum illum Ioannem posito ad speluncæ fenestram capite acerbissimè flentem offenderet. Cum autem ipse defixa humi fronte ab eo nequaquam, ut solebat, benediceretur, per diu ad hunc modum humi prostratus, secum ipse repu-

*Prepositus
parentis
in filios
amor eos per-
dit.*

*Stephanus
monachus
efficitur.
Virtutes
Stephani.*

*Mira Ste-
phani obe-
dientia.*

*Stephani
anistes To-
annes multa
mirabili-
ter efficit.*

tabat, quorsum tandem hæc Patris lamentatio spectaret. At perspicacissimus il-
 le vir cum animo suo versans, ac deinde se erigens, Tria causa, inquit, charissi-
 me fili, inquam, causa in hoc luctu fui. Planè enim hoc noui, fore, vt hic lo-
 cus tua tempestate incrementum capiat; ac rursus ab impiis Imaginum hostibus
 euertatur. Ad quæ cum Stephanus admodum dolenter imo corde ingemisset,
 Quid autem, inquit, honorande Pater, an illud quoque fore prospexisti, vt vna
 ipse peream, atque à peruersa doctrina vincar? Tum ille, Bona verba fili, inquit:
 nunquam hoc accidat. Cæterum, vt Apostoli verbis vtar, eide quemadmodum
 cautè ambules. Scriptum est enim, eos demum salutem esse consecuturos, qui
 ad finem vsque perseuerauerint. Hæc & alia monendi causa locutus, ea quæ ipsi
 in posterum euentura erant, apertissimè prædixit. Igitur eo tempore, cum facer-
 rimus Stephanus patrem suum carnalem ad Dominum proficisci resciuisset, spi-
 ritualis huiusce patris hortatu Byzantium petit, ac iustus ipsi perfolutis, diuendi-
 tisque omnibus ipsius facultatibus, ac matre atque vna sorore assumptis (altera
 enim iam antè in Byzantino quodam cœnobio monastica vitæ causa comam
 abiecerat) ad montem redit. Cumque ipsius opera illæ à diuino sene benedictio-
 nem accepissent, ad mulierum monasterium ductas eas detondet, ac Dei cultui
 consecrat: matrisque carnalis atque item sororis pater spiritualis efficitur. Etenim
 hoc demum verè amoris ac consanguinitatis argumentum est, iisdem rebus gau-
 dere, atque idem vitæ genus complecti. Nam alioqui maiore ex parte homines
 sanguinem ementiri, ac generis propinquitatem adulterare compertum habeo.
 Postea autem reuersus, in pristino vitæ instituto perstabat. Non multum tem-
 poris intercessit, cum diuinus Ioannes suam ad Deum profectioem imminere
 sentiens, multis magnum Stephanum præceptis instruxit, atque extremum oscu-
 latus, debito iustis somno conqueiuit, spiritumque suum immortalibus mani-
 bus commendauit. Statim itaque præstantissimus Stephanus, Patris morte per-
 tesseram significata, monachorum greges, tanquam ceruos ad fontes conuoca-
 uit: qui cum beati Ioannis corpus conspectum religiose ac reuerenter exoscu-
 lati essent, orbitatemque suam deplorassent, in reliquiarum loculo ipsum con-
 diderunt. At enim uerò nec imperfectus eorum, qui congruentem diuina Legi
 vitam ducunt, nec successorum experts est numerus. Nam & vita functo Mose lo-
 cum ipsius expleuit Iosue: ac rursus recepto in altum Elia successor Elisæus, at-
 que tum ipsius melotæ, tum duplicis gratiæ hæres designatus est. Ad eundem-
 que modum beato hoc Ioanne ad Deum profecto, statim & spelunca, & gra-
 tiæ, non duplicis solum, sed multò etiam amplioris, hæres spiritualis ipsius filius
 Stephanus extitit. Ergo angustissimam illam speluncam ingreditur, annos-natus
 aliquantò plus quàm triginta. Atque apiculæ more in antrum seipsum inclu-
 dens, dulce virtutis mel conficiebat: sic nimirum se comparans, vt & laboribus
 se exerceret, ac per actionum sedulitatem fauos certo ordine, ac congruenti men-
 sura componeret, & iis, à quibus adibatur, illuminationem simul ac dulcedinem
 impertiret. Atque actiuos quidem ipse quoque, Apostoli ritu, manus habebat,
 conficiendorum scilicet retium, vt ille, artem colens. Atque insuper egregiè scri-
 bendi peritiam consecutus, describendis libris operam impendebat: vt qui non
 modò nemini oneri esse vellet, sed etiam habere cuperet, vnde egenti subsidium
 afferre posset. Ac spiritus fructus cernere erat in ipsius animo, tanquam in fec-
 unda terra, florentes, hoc est charitatem, gaudium, pacem, mansuetudinem, lon-
 ganimitatem, benignitatem: quos quidem fructus plerisque eorum, qui ad eum
 ventitabant, optimè impertiebat. Permulta quippè ipsius virtutes imitari cu-
 pientes, contubernium cum eo habere, ac sub eo præceptore viam in cœlum fe-
 rentem tenere voluerunt. Quibus primùm quidem repugnabat, eosque contu-
 bernaes habere renuebat, vt qui & molestiam ipsi facillere, & ipsius animum
 distrahere possent. Tandem tamen eos admittiebat: vt qui foras eum, qui ad se
 veniret, eiciendum non esse, à Christo didicisset. Primùm igitur Marinum,
 probum

Iconocla-
stam su-
uorem Io-
nes prou-
det.

Ephes.
Mat. 24.

In quo ve-
rus amor si-
milit.

Iosue 1.
4. Reg. 2.

Act. 18.

Gal. 5.

Ioh. 6.

A probum virum, ac suauissimis moribus præditum suscepit, deinde Ioannem & Christophorum, postea Zachariam, pium hominem, diuinumque vitæ genus ad summum vsque gradum consecrantem, tum item improbum illud par Sergium & Stephanum (de quibus inferius verba faciemus) ac sex insuper alios, quorum nomina in eorum, qui in Christo viuunt, libro perscripta continentur. Ad hunc itaque modum asperrimus ille mons vrbs cuiusdam instar extructus est, ac præclari cuiusdam cœnobij locum tenebat: necessariis nimirum omnibus rebus Dei præuidencia ipsis, quantum sat erat, subministratis. Quinetiam diuinitus afflato Patris cognomento, tanquam opibus quibusdam, ornabatur: vt qui ad hunc etiam vsque diem Auxentij mons nuncupetur. Quem quidem

Bem Deo inuisus tyrannus, sancti viri odio percitus, solo æquauit, atque Auxentianum collem potius nuncupari voluit. Quandiu igitur in eo Stephanus præceptoris munere fungebatur, ex hoc antro, tanquam ex sacrosancto quodam adyto, prospiciens, huic sancto discipulorum choro ea præcepta ac documenta dabat, quibus animus ad virtutem eruditur. At cum discipulorum numerus cresceret, atque ad viginti vsque progressus fuisset, ipse maioribus dignum se censens (illecebrosa enim res virtus est, sui que studiosis maioris incrementi cupiditatem semper iniicit, non secus atque auaritia pecunia) atque etiam alioqui tranquillam & ab omnibus negotiis feriatam vitam vnice amans, ac denique asperiori vitæ generi corpus addicere constituens, prædictum illum Marinum

Ceorum antistitem ac moderatorem creat: ipse autem peragrato prorsus montis cacumine, cellulam spelunca illa longè minorem extruit, latitudinis non plus quàm sesquicubitum habentem, longitudinis autem cubitos duos. Ad orientalem autem partem conchæ formam effingit, ea altitudine, vt curuato corpore vix illic stare posset: reliquam autem partem tecti expertam relinquit. Iam autem duos & quadraginta annos natus, vna ex sacratissimis noctibus, cum Marinum clam vocasset, eique quid in animo haberet, aperuisset (necdum enim cuiquam exploratum erat, cur locum illum extruxisset) vnà cum eo profectus, in parua illa & sepulcri similitudinem referente domuncula seipsum includit. Sic igitur, cum monachi omnes matutinis precibus perfuncti, ad speluncæ vestibulum venissent, flexisque capitibus paternam sibi benedictionem, vt mos

Derebat, sibi donari postulassent, nec vox Patris vsquam exaudiretur, in magna animi perturbatione versari cœperunt. In speluncam itaque, videndi illius desiderio, insiliunt. Quem vt minimè reppererunt, luctibus & querelis sese afflictabant. Ac postea, alij aliò dispersi, gemitibus & lachrimis Pastorem vestigabant. Quorum cursitationem ac fletum, diuinus ille vir sentiens, leni & amica voce agnos vocauit. Illi itaque ad eum currentes, atque illud angustia permolestum domicilium conspicientes, Ecquid hoc est (calentes lachrimas ex oculis emittentes dicebant) ecquid inquam, hoc est, Pater? Cur tantis vitæ asperitatibus teipsum addicis, præmaturam nobis velut orbitatem moliens? Tum ille, Quî tandem aliter facerem, inquit, ô filij, cum arcta, vt Scriptura docet, atque angusta sit via, quæ in cœlum ducit? Quod vt illi audierunt, nil aliud adiecerunt, hoc tantum ab eo petierunt, vt cellæ suæ tectum adderet, ac non ita subito vitam traduceret. Qui rursus, cum tecti cuiuslibet loco sibi cœlum sufficere respondisset, ad hunc modum perstabat, contrarias inter se aëris mutationes ferens. Nam & per æstatem Solis ardore flagrabat, & per hiemem frigore rigebat. Ad hæc etiam vna melota, eaq; parua ac vili, tegebatur, ac stoream solam ad breuem somnum adhibebat. Quinetiam, tanquam huiusmodi ærumnâ non satis plena ac perfecta esset, ferro quoque totum corpus cingebat. Quoniam igitur fieri non poterat, vt (quod vehementer expetebat) tanta ipsius virtus in obscuro delitesceret (quinam enim istud, cum ne vnguenti quidem odore occultare facile sit?) multi ad eum sese conferebant, atque, prius etiam quàm vllum verbum emitteret, ex solo ipsius aspectu non paruam vtilitatem percipiebant. Quo in numero mu-

*Illecebrosa
res est virtus
111.*

*Præclarum
Stephani
responsum.*

In salutis
negotio ab-
icienda est
omnis ino-
ria.

Luc. 14.

Intestina
bella sem-
per Eccle-
siam gravibus
afflixerunt,
quam ex-
terna.

* σφο-
δρας εν-
δυμα-
* αμνη-
μοσθη-
τοις.

lier quaedam illustris & honesta, marito haud ita pridem orbata, festinanter san-
ctum virum adiit: cumque se viduam ac liberorum expertem, proindeque solam
esse ipsi narrasset, nihil aliud nisi superesse dicebat, quam ut monastica veste, cu-
ius se incredibili quodam desiderio teneri assererat, indueretur. Ille autem eam
longa oratione instructam, ac salutaribus praeceptis sedulo eruditam dimisit, his
verbis ad extremum utens, Vide cum quo pacifceris: ac si qua te animae cura te-
net, id quod promisti, mox praesta: ne te cunctantem ac moras neccentem mors
inuadat. Igitur pia illa mulier ad matrem rediens, ac Patris sermones in intimis
cordis penetralibus abditos tenens, facultates omnes suas auro commutat, eoque
magna ex parte pauperibus erogato, confestim parentes, propinquos, vicinos, a-
micos relinquens, ad diuinum Stephanum se confert, non paruam auri illius por-
tionem secum gestans. At ille asperiori orationis genere ad eam utens, Cum tu,
inquit, ex Salvatore ipso audieris, eum discipulum ipsius esse minimè posse, qui
non bonis omnibus suis renunciauerit, quonam modo, contempto ac pro nihi-
lo habito hoc praeepto, partem aliquam mundi retines? Hæc ut mulier audit, ip-
sius perspicaciam ad stuporem vsque admirans, Non me, inquit, honorande Pa-
ter, auara, spiritualis potius, nisi me animus fallit, cupiditas impulit, ut auri ali-
quid mihi reliqui facerem: quod videlicet id per tuas sanctas manus erogari, ma-
ioremque mihi tua opera utilitatem comparari cuperem. Tum ille: Alienorum
delictorum scintillas manibus meis extinguere nullo modo sustineo. Vereor enim
ne qua earum furtim succendatur, maximumque in animo meo incendium exci-
tet. Id enim nonnullis, dum non satis animum attendunt, vsu venire compertum
habeo. Illud autem omnino perspicuum est, quod qui seminat, idè suis quoque
manibus metet. Hæc locutus, eam quidem rursus ad matrem redire haudquaquam
utile esse iudicauit, ceterum, ut vicinis locis una cum pio Marino peragratis, ipsa
met suis manibus pecuniam illam distribueret, imperauit. Quo munere cum per-
functa fuisset, tum denique monastica eam veste induit, atque ad mulierum mona-
sterium transmittit, antistiteque etiã atque etiam mandat, ut summam ipsius curã
gerat, manumque ei ad virtutis studium amplexandum porrigat, seduloque opi-
tuletur. Atque hæc quidem ita se habuerunt. Cum autem ille zizaniorum fator
Christi Ecclesiam semper quidem oppugnari, nunquam tamen subigi & expu-
gnari, sed externos hostes nullo negotio frangere ac profligare cerneret, intesti-
num ipsi bellum excitare instituit. Ac primum, ut iam dictum est, ferinum illum
hominem, Leonis nomen ferentem, qui à Syris genus ducebat, ac praestigijs qui-
busdam (ut quidem homines opinabantur) multa prodigiose perpetrabat, atque
eiusmodi erat, ut simplicioribus hominibus imposturam facere posset, aduersus
eam immisit. Qui aduersus sanctas Imagines rabido & belluino animo fauens,
Christi ouile maximis detrimentis afficiebat. Postquam verò à præclaro illo Ec-
clesiæ Pastore Germano reprehensus ac depulsus est, simulque & hanc vitam &
sempiternam amisit, immanis illius belluæ immanior catulus (Constantinũ Co-
pronium dico, illum inquam, ut quispiam dixerit Achab ex Achas, vel potius
Herodem ex Archelao, illud libidinis omnis mancipium) perinde videlicet at-
que in id omni animi contentione incumberet, ut paterna facinora parua & le-
uia, ac velut quaedam duntaxat magnorum improbitatis ipsius fructuum semina
fuisse ostenderet, Ecclesiam populatur, deiicit, euertit, omnes Christi & Sancto-
rum imagines delet, ac flammis tradit. Deinde à pietatis amatoribus, eximisque
monastici ordinis viris reprehensus atque conuictus, implacabile aduersus eos
bellum excitat, præclarum illum habitum * tenebrarum indumentum vocans,
(cum ipse daemonibus proculdubio tenebrosiorem animã haberet) atque * Im-
memorandos eos appellans, cum ipse nec diuina vlla, nec humana memoria di-
gnus esset: ac præterea idololatrias, ob venerandarum Imaginum adorationem
omnes nuncupans, cum ipse aurum potius quam Christum adoraret, atque aua-
ritia & impietati peræque studeret. Igitur stolidam omnem illam sapientiaque
expert-

A expertem multitudinem, quæ ipsius imperio subiecta erat, in concionem aduocat, ac veneranda Crucis ligna vnà cum diuinis Dominici corporis & sanguinis mysteriis, atque ab omni labe puris Euangelii: in quibus Dei filius Christianis, ne iurent, prorsus interdicit) palàm proponit: atque ita per ea vniuersos iureiurando astringit, nunquam se diuinas Imagines adoraturos, quin eas potius idola vocaturos (cùm ipse potius impietatis idolum verè esset:) ac ne communionem quidem à monacho accepturos, nec salutantibus quicquam humanitatis vicissim exhibituros, verè si quisquam eorum monachum aliquem vsquam obuium habuisset, * Tenebricosum eum & Immemorandum, & idolorum cultorem appellaturos, ac demum (ò horrendum furorem! ò ingentem tuam, Christe, patientiã ac lenitatem!) lapidibus ipsum petituros. Quinetiam sacri ordinis quendam nactus, cui & nomen cum ipso idem, & eadem fidei sententia erat (iam enim vt anima, ita corpore quoque Anastasius interierat) ei, proh scelestum facinus, Ecclesiæ curam administrationemque committit, non Patrum electione, non Synodi examinatione, non denique cãonico suffragio atque decreto, sed tyrannica potius potestate, antistitem ipsum instituens. Etenim, non secus ac si in scena apertè luderent, ac non ferio agerent, ambo in pulpitem ascenderunt: ac deinde Imperator manibus impuris diploidem sacram nescario homini profanè imponit, dignum Episcopatu eum esse clamans, qui graui potius ignominia & vituperatione dignus erat. O importunam & absurdam audaciam! O execrandum facinus! Qui ense accinctus erat, antistitem sacrum creabat: qui bellis ac cædibus per omne vitæ tempus operam dederat, initiatoris sacri munere fungebatur: qui cum tribus mulieribus flagitiosissimè sese contaminarat, sceleratos pontifices instituebat (id quod ne apud Gentilium quidem sacerdotes vnquam perpetratum fuisse repertum est:) ita vt illud Scripturæ sacræ hîc locum haberet, Qualis populus, talis sacerdos. Cùm itaque ad hunc modum obscœnum istud par coiisset, atque Attagas, vt vulgò dici consuevit, Numenio sese adiunxisset, litteræ ad omnes vrbes ac prouincias commeabant, quibus Episcopi ad imperialem urbem confestim accersebantur. Id autem eò fiebat, vt Cõcilium aduersus venerandas Imagines cogeretur. Cernere igitur erat audacissima illa facinora, atque impietate omnem excedentia, quæ sine vlllo metu perpetrabantur. Nam & sacrosancta vasa ob venerandum Imaginum picturas pedibus obterebantur, & templorum decor ac pulchritudo, quam sacrarum Imaginum picturæ pariebant, partim abradebatur, partim etiam calce illinebatur. Etenim vbi Christi aut matris illius aut Sanctorum imago erat, vel in ignem coniiciebatur, vel in puluerem redigebatur, vel etiam albario opere inducebatur. At vbi arborum, aut auium, aut bestiarum effigies, aut etiam circus ac venationes pictæ erant, his nimirum parcebatur, ac summa cura prospiciebatur. Quocirca Ecclesia tota eo ornata, quem ipsi sacræ Imagines afferebant, spoliabatur, ac tanquam spõsa coniuge orbata, mœsta & squalida atque incompta cernebatur. Quis autem illius temporis calamitatem satis dignè deplorare queat? Quæ lingua ea, quæ perpetrata sunt, vlla oratione cõplecti possit? Quæ auris placidè ac ledatè huiusmodi narrationem excipiet? Tempestiuum scilicet tunc erat Prophetæ verba cum lachrimis vsurpare, Pessit sanctus à terra, & qui rectè agat, inter homines non est. In securi etenim & ascia Ecclesiæ Christi portas perfregerunt, atque igni sanctuarium ipsius incenderunt. Quænam enim alio mystico sensu porta hîc esse queat, quàm diuinarum Imaginum pictura? Nam ea menti aditum ad exemplar aperit, ac per ea, quæ in sensum cadunt, ad ea quæ intellectu percipiuntur, introducit. Nam alioqui materiam non adoramus, quemadmodum impijs facere videmur: sed spiritualem adorationem ad eam rem, quæ figura exprimitur, per picturam referimus. Siquidem Imaginis honor, vt cum Basilio magno loquar, ad exemplar ascendit. Atque hac ratione Crucem, ex quacunque tandem materia constructa sit, adorare ita didicimus, vt non ipsi materiæ, sed ei affixo cultum tribuamus. Huius porrò venerandæ Cru-

* *omnibus*
duobus i re-
nebrose ve-
stitum.

Constanti-
na Icono-
machus Cõ-
stantino-
lianus an-
tistes crea-
tur.

Constantin
Copronymi
audax sce-
læ.

Esa 24.
Vide E-
rasim. in
Prou.

Iconoma-
chorum ra-
bies.

Mich. 7.
Psal. 73.

Imaginum
utilitas.

Lib. de Spi-
ritu sanct.
cap. 18.

cis imago est omnis ad exemplaris formam depicta materia. Neque enim illud **F**
duntaxat lignum, cui Christus affixus est, adorare didicimus, verum alia quoque
omnia, quæ ad Crucis formam expressa sunt. Quam obrem aut diuini ligni fer-
mæ cultus negetur: aut etiam Christi & Sanctorum imaginibus honor habeatur.
Atque hæc à me velut per digressionem dicta sint, vt istos ab orthodoxa doctrina
procul aberrare demonstrarem. Nunc eò, vnde huc deflexit, oratio reuertitur.
Ad hunc igitur modum Ecclesia laborante, ac male affecta, piorum multitudo
in summa consilij inopia & mœrore versabatur: ac potissimum sacrum mona-
chorum agmen, vtpotè quod orthodoxam fidem arctius amplecteretur. Itaque,
tanquam ex compacto, tum Byzantio, tum reliquis Europæ urbibus ac Bithy-
nia excedentes, ad Auxentianum montem se contulerunt: ac beatum Stephanum **G**
adeuntes, ab eo petebant, vt ducem se illis præberet, eòsque consilio iuuaret. Lo-
quere, inquebant, ô Pater, si quis in te consolationis sermo est: mentesq; ingenti
mœsticia oppressas cohortare. Titubantem animum fulci: ne humano metu la-
befactatus, de ipso salutis capite periclitetur, ac pietatem prodat. Ille autem eos
lubenti animo suscipiens, atque charitati consentaneam hilaritatè præ se ferens,
Nihil, inquit, ô Patres, nihil inquam, mentem pietatem serio colere cupientem
viribus antecellit. Itaque futurum confido, vt per Christi gratiam vestra quoque
sententia, pietatis fundamento nixa & stabilita, immobilis perstet, nec hostiū im-
petu frangatur. Ob eamque causam vos potius oro atq; obsecro, vt me consilio
vestro iuuetis, animumque meum dolentem recreetis. Nam ipse quoque, vt cer-
nitis, grauissimo mœrore vrgeor. Defecerūt oculi mei, vt cum Scriptura loquar, **H**
propter contritionem filiarum generis mei. Video enim incontaminatam Christi
sponsam ab horrendo ac belli cupido dæmone, qui tantum ei bellum excitauit,
acerbè & crudeliter oppugnari. Quemadmodum enim primum aduersus primam
imaginem furore percitus, versute hominem adduxit, vt mandatum violaret, &
effectoris similitudinem amitteret: sic nunc aduersus Christi & Sanctorum ima-
ginem, non iam subdolè ac per cuniculos, sed aperto Marte grassatus, huiusmodi
caliginem ac tempestatem nobis offudit. Ac nunc, tanquam in nocturno prælio
membra inter se conflictantur, aliarumque aduersus alia stant: mutuòque (ô grauem
calamitatem!) nos ipsos impetimus, atque in obscuro sauciamus. Interim peruer-
sus ille fedet, ingentem ex miseris nostris risum excitans, vt qui nos Gentilium si- **I**
mul, ac Iudeorum spectaculum effecerit, subsannationè & derisum his, qui in cir-
cuitu nostro sunt. Ac nunc filij Sion, nos inquam, pretiosi, & auro æquiparandi, re-
putati sumus in vasa testacea, figlinaq; opera contrita. Siquidè, vt diuini Prophe-
tæ verbis vtar, caligine obtexit Dominus in ira sua filiam Sion, proiecit e coelo in
terram decus Israël: nec recordatus est scabelli pedum suorū in die iræ. Quis da-
bit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrimarū, & plorabo te filia Sion?
Procul enim à me recessit, qui consolabatur me. Ac proinde clamabo ad eum so-
lum, qui percutit & sanat: vociferabor ad eum, qui solus clemens & humanus
est: ac sublata voce dicam, Miserere nostri Domine, miserere nostri, quoniam
repleti sumus despectione. Transfer opprobrium à nobis, & da contempionem **K**
superbis, qui aduersus Ecclesiam tuam, sanctasque Imagines tuas insolenter sese
extulerunt, idola eas appellantes, nosque, qui eas adoramus, idolorum cultores.
At tu renoua nos vt diluculum matutinum. Amplificetur recta & vera fides
tua. Ecce enim gemitus cordis nostri multiplicati sunt, & oculi nostri defece-
runt: quoniam destruxisti maceriam hereditatis tuæ: & vindemiant eam om-
nes, qui pratergrediuntur viam. Exterminauit nos aper de sylua: & singula-
ris ferus nos depastus est, ille, inquam, crudelissimi Leonis crudelior catulus.
Conuertere, Domine, & visita vineam tuam: & perface eam, quam plantauit
dextera tua. At enim uerò in lachrimas & fletus ob incumbentem & pastoribus
& ouibus impietatis caliginem, prolapsus, mei ipsius oblitus sum, ac lamenta-
tionem vltra modum produxi. Sic enim mihi persuadeo, Deum probra Eccle-
siæ suæ

Nihil ho-
mine uerè
pio fortius.

Psal. 43.

Thren. 2.

Hierem. 9.

Dent. 32.

Psal. 122.

Psalm. 79.

A fia suæ illata minimè neglecturum, sed retributionem superbis propediem redditurum, atque Ecclesiam quam lætitiæ stola conuestiturum, ac pristinam ipsi elegantiam impositurum. His atque aliis huiusmodi sermonibus ad monachorum, qui & ipsi lachrimis mædebant, cateruam vsus Stephanus, hæc verba insuper adiecit. Ad has tres partes, quæ nefariæ hæresis labem minimè contraxerunt, vt fugatis censeo. Neque enim alius locus est, qui quidem sub draconis cuius imperio ac potestate sit, qui ab eius veneno purus manserit, quàm ea quæ ad accliuæ Ponti Euxini sunt, hoc est Zicchiæ, & Cherfonis, & Bosphori, & Nicoplis, & Gothiæ, atque ea item que ad Parthenium mare se porrigunt: quin & id quod in antiquioris Romæ decliui est, ac Nicopolitana & Neapolitana Metropolis, quæque ad Romanum vsque flumen protenduntur: sed & Lyciæ prouinciæ climata, hoc est ex Silæi ficu, ac deniq; Cypria insula, quæque è regione ipsius sunt vsque ad Tyrum & Ioppem. Hæc, inquam, partes ab execrando hoc dogmate puræ perstiterunt. Antistites autem ipsi, hoc est Romæ & Antiochiæ, ac Hierosolymorum & Alexandria, non modò dogma istud ac dogmatis authorem grauissimo odio prosequuntur: sed etiam per inuectiuas epistolas de ipso triumpharunt, apostatam eum ac Dei hostem vocantes, vt potè aduersus Christi imaginem male ac pestiferè concitatum. Consimili quoque modo ille lepida lingua præditus ac pius presbyter Ioannes, quem ille petulanti ac maledica lingua tyrannus, atque eruditione quidem angusta, cæterum ad vituperandū copiosa & peracuta, Mansur appellabat, in multis epistolis eum acerrimè pertrinxit, nouum Mahometum eum appellans, Christi que hostem ac sanctorum inimicum, atque Episcopos qui eadem sentiebant, ἐπισκότους potiùs, hoc est tenebriones ac ventris mancipia nuncupans, vt qui ventris causa nihil non sibi dicendum ac faciendum censerent. Atque, vt breui complectar, omnes eos, qui vasa ipsius sententiæ subscribebant, tanquam Oreb, & Zeb, & Zebec, & Salmana, ac velut synagogam Abiron, execrandos Deoque inuisos reputabat. Hæc verba vt pius ille cæterus audiit, piūque virum velut extremum allocutus atque complexus est, ad ea loca, quæ cuique commodiora visa sunt, sese contulerunt: in hoc quoque videlicet Christo obtemperantes: quippè qui eos, qui persecutione patiuntur, ex vna vrbe in aliam profugere iubeat. Quandoquidem minimè conuenit, vt ipsi nosmet ipsos in pericula coniciamus: quemadmodum contra reprehensione non caremus, si in periculis constituti, animum despondeamus. Spectabatur itaque Byzantium velut in expugnatione quadam captiuitate oppressum, monasticoque habitu priuatum, ac tanquam in squalorem redactum: sublato nimirum atro colore, qui prius ad vrbis ornatum albo admixtus erat. Etenim alius ad Euxinum pontum nauigabat, alius ad Partheniū pelagus omni festinatione contendebat, alius Cyprū petebat, alius ad antiquiorem Romam properabat. Ac sic variè quisque, à suis monasteriis auulsi, hospites & aduenæ in diuersis locis degebant. At verò ille non minus à mente quàm à piis dogmatibus auersus tyrannus, grauiter adhuc aduersus venerandas Imagines spirans, ac velut suæ in huiusmodi rebus amentię colophonē imponere gettiens, in signe illud, quod Blachernis est, Dei pare templum, eximia quadam ac penè incomparabili pulchritudine præditum, & lapillis aureis in vitroque pariete arte summa coornatum, abrahit & imputauit, deletis videlicet omnibus Imaginum formis. Etenim eximio ac pererudito artificio carnalis Christi natiuitas, & diuina ipsius miracula, & venerandorum mysteriorum traditio, ac denique per ipsius Crucem in infernum descensus, & resurrectio, picta illic erant. Quibus omnibus horrendum in modum abrais atque deletis, ille perditionis filius arbosum species, atque omnis generis auium formas eorum loco sculpendas curauit. Ac tum sanè quispiam non incommodè illud Davidis dixisset, Deus, venerunt gentes in hæreditatē tuam, polluerunt templum sanctum tuum, posuerunt Hierusalem in pomorum custodiam. Posuerunt morticina feruorum tuorum escas volatilibus cœli, carnes sanctorum tuorum bestiis

terra, hoc est venerandas ac sacras martyrum reliquias: quas partim igni, partim F mari, partim denique (ô facinus orbi vniuerso damnum ferens!) præcipitiis tradiderunt. In hoc igitur profanis venerando templo consecratus tyrannus, vna cum impio ac sacrilego illo gregis mercenario, ac non minus execrandis episcopis, qui cum ipso erant, infidens, improbū confessum cogens (ecquis enim Concilium hoc appellarit?) statuas (ô rem grauem!) & idola sacras Imagines vocat.

*Germanus
orthodoxus
antistes ab
Iconoma-
chis anathe-
mate seri-
tur.*

*ἀνωφε-
λές τι με
τὰ θάνα-
τον, καὶ
ἀχρηστὸν
εἶναι Χρῆ-
μα.
Dan. 13.
Ier. 12.*

*Horrenda
vox Icono-
machorum.
Psal. 72.*

*Nullis ille-
cebris flecti
potest Ste-
phanus.
Psal. 15.*

Ac deinde illi iniquitatem suam iniquitate, ac malum, vt dici solet, malo cumu- lantes, orthodoxum illum Germanum anathemati per summum furorem subii- ciunt, ea scilicet facientes, quæ ipsi pati merebantur, idolorum eum ac lignorum cultorem appellantes, cum ipsi verè demonū cultores & amici essent. Quoniam pacto, Christe, lenitatem illam tuam, quæ nullis verbis explicari potest, non ad- mirer? Quoniam pacto benignitatis tuæ, quæ vim sermonis omnè superat, aby- sum exponere queam? Ad hæc porrò audacissima illa linguæ eò proruperunt, vt ingens quoque istud & improbum eloqui non dubitarint, nimirum illam ip- sam Dei genitricem virginem * inutilem quandam post mortem, ac commodi omnis expertem rem esse, nec cuiquam omninò adiumento ac præsidio esse pos- se. Ac denique, quod postremum illorum & grauissimum malum est, scelerati certè ac vineæ Christi exitiosi sacerdotes (de quibus Propheta prædixit, Egressa est iniquitas à sacerdotibus Babylonis: ac rursus, Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcauerunt partem meam) hi, iniqua, inter sanctum & prophanum minimè distinguentes, posteaquam è pestilenti illo confessu exurrexerunt, populum eum, qui post eos à recta doctrina aberrarat, manus in altum tollere iu- bentes, lætum strepitum excitarunt, atque horrendum illud atque omnem furo- rem excedens, protulerunt, Hodie salus mundo: quandoquidè opera tua, ô Im- perator, idolis liberati sumus. O prophanas linguas, quæ nefariam illam vocem emiserunt! Quibus illud Davidis planè quadraret, Iniquitatem in excelso locu- ti sunt. Posuerunt in cælum os suum, & lingua eorum transfuit in terra. Existi- marunt enim robustæ improbitatis ac nobilis impietatis homines se nihil magni ac præclari facturos, si ea loqueretur, quæ aures ferre possent, audaciaq; suæ mo- dum aliquem cõstituerent, ac non omnium, tam qui vnquam fuerunt, quàm qui vnquam erunt, maximè impios sese præberent. Hæc cum ita & dicta & perpetra- ta essent, ac propemodum & os omne impium istud dogma professum fuisset, I & manus omnis professionem scripto confirmasset, Imperator huiusce Stephani virtutem audiens, secumque istud perpendens, quòd si hunc quoque retribus suis includeret, fauoremque ipsius ac præsidium sibi adiungeret, execrando suo dog- mati magnum ob ingentem virtutis illius claritatem atque splendore robur con- ciliaret, Callistum quendam, patritij ordinis, summa secum familiaritate deuinc- tum, atque & suam hæresim apprimè callentè, & eximia, dicendi facultate præ- ditum, ad se accersit, eumque ad sanctum virum legat, his verbis vtens. Ad Au- xentianum montem contendere, ac Stephano, qui illic delitescit, atque ex Imme- morandorum classe ac numero est, persuade, vt Concilij decretis assentiatur, & subscribat. Sicque eum alloquere: Pij ac rectissimè de religione sentientes Impe- K ratores, Constantinus & Leo, benevolentia erga te, quia virtute ac vitæ sanctita- te delectaris, impulsi, te orthodoxi Concilij decreto nunc edito ac promulgato subscribere iubent. Tu verò & caricas ipsi & palmas feres, amygdala item, aliã- que nonnulla, quibus vir colendæ pietatis studio deuotus ali consuevit. Norat enim & ipse, quanta esset illius continentia, penè vt etiam de hoc virtutis genere cum spiritibus à materia remotis contenderet. Callistus itaque quàm celerrimè poterat, ad montem profectus, sancto viro Imperatoris mandata exponit, eaque omnia, quæ illiciti atque inflectendi vim habebant, in medium profert, ip- sūque ad subscribendum pertrahere conatur. Verum pietatis corona erat Ste- phanus, zelóque ac virtute Protomartyre haud inferior. Tanquam enim, qui Dominum à dextris suis esse semper prouideret, ac propterea nullo hæresis im- petu

A petu concuteretur, ad perniciosum illum nuncium his verbis vsus est: At ego nec huic decreto ac falsi huius Concilij vaniloquio subscribam, nec illud vnquam comprobabo, nec amarum dulce, ac tenebras lucem dicam: ne Propheta maledictionem in caput meum pertraham. Sacrarum autem Imaginum causa promptum mihi ac proclive est mortem oppetere, Imperatoris minas, qui has delere ausus est, nihil moranti. Hæc vbi dixit, caenam manum statim ostendens, Etiam si mihi, inquit, tantulum duntaxat sanguinis esset, id tamen pro Christi imagine profundere minime dubitarem. Quos verò ab eo ad me cibos attulisti, referas sanè licet: quoniam, vt cum diuina Scriptura loquar, bonorum eius non egeo. Oleo peccatoris non impinguetur caput meum: nec hæreticorum cibis guttur meum deliniatur. Hac oratione audita Callistus maximo pudore suffusus reuertitur, atque Imperatorem adiens, omnia ei narrat. Ille autem iræ ac furoris nube obducitur, ac statim sicarios vnà cum Callisto mittit, eisq̃ue imperat, vt sanctum virum à cella sua abstrahant, ac protinus ad inferius monasterium deductum, illic cum summa cura ac vigilantia inclusum teneant, quoad arbitratu suo de eo constituerit. Sic igitur dicto citius id quod imperatum fuerat exequi contententes, ad speluncam veniunt, ac sanguinario animo insiliunt, ostiòque statim calcibus effracto pium virum per vim foras trahunt. Ac cernere erat rem proborum oculis admiratione dignam ac memorandam. Et enim ex ingenti quadam continentia, & domicilij humilitate atque angustia, tibiæ ipsis ita famoribus adhæserant, vt nec vllò modo stare, nec moueri posset. Quod cum amentes homines perspexissent, summa admiratione perfusi sunt, atque ex sæuitia & feritate animos ad cõmiserationem inflexerunt. Ac duo quidam ex ipsis (sunt enim etiam inter malos ac flagitiosos homines semimali quidam, atque eiusmodi, vt eorum improbitati remedium afferri possit) concepta ex tanta sancti viri ærumna cõmiseratione, confertis manibus acceptum eum sufferebant. Mox autè ad Patris Auxentij cœmeterium venientes, eum vnà cum monachis illis, qui cum eo versabantur, incluserunt: atque ipsi pro foribus excubabant, imperiũ aliquod ac nuncium à tyranno expectantes. At enim uerò generosus ille atque eximia virtute præditus Stephanus, tot molestiis affectus, ac facinorosi cuiuspiam hominis ritu in custodiam coniectus, animo non concidit: verum vnà cum fociis suis alta & modulata voce psallebat, Impollutam imaginẽ tuam, ô bone, adoramus. Ac deinde aliud quiddam huiusmodi ab ipsis psallebatur: In cogitationũ mearum latrones incidi, ab iisq̃ue mihi misero mens abrepta est. At ij, quibus custodia cõmissa fuerat, pro foribus stantes, atque id quod ab eis canebatur audientes, ac velut excantari sese propter illos existimantes, capita mouebant, seque miseros ducebãt, quod à monachis, qui nihil sceleris admisisissent, atque inique inclusi tenerentur, optimo iure latrones appellarentur. Cùm autem sex iam dies fluxissent, in quibus pius ille vir nihil omninò cibi gustarat, septimo die affuit quidam à tyranno missus, qui sanctum virum ob id quod recens acciderat (nunciatũ enim fuerat bellum à Scythis inferri) cellæ suæ restituit. Cæterum ille *χέραιος* potius, hoc est pessimus, quàm Callistus, cùm vnũ ex sancti viri discipulis, nomine Sergium, de quo iam nos verba facturos esse promisimus, remotis arbitris accersiuisset, ac versutis quibusdã sermonibus & pecuniis eum corrupisset, misero illi persuadet, vt non ludam solum proditionis reũ agi sinat, sed ipse quoque rursus patris ac præceptoris sui proditorem se præbeat. Confestim igitur in ipsius perniciem meditari non desit, atque omnem artem adhibere, quò magnũ illum virum cassibus suis implicitũ teneret. Vt autem frustra se laborare, ac nihil efficere perspexit (Cur enim sacram illam animam, atque ab omni reprehensionis nota immunem aggrediebatur?) statim à sancto ouili digreditur, velut nimirum filius improbus atque alienus, à semita recta claudicans: atque ad eum, qui legendis Nicomediensis orã vectigalibus præerat, Aulicalam nomine, accedit, eumq̃ue socium & adiutorem in his, quæ aduersus sanctum virum struebantur, adhibet. Ambo igitur, in

*Esa. 5.**Psal. 15.**Psal. 140.**Admiranda
Stephani
in
monasterio
viti.**Sergium
ad
postulata
ac
proditorem.**Psal. 17.*

Calumniæ
aduersus
Stephanū
structæ.

capitis sui perniciem inuito consensu, libellum in eum calumniis refertum per-
uerissimo animo conscribunt. In quo primū illud inserunt, eum Imperatoris,
tanquam hæretici, memoriam execrari, ac diris deuotere, eamque Syrum ac Vi-
teliū appellare, atque aduersus ipsius maiestatem technas moliri, aliāque permul-
ta, quæ ob prolixitatem, & inutilem loquacitatem, intempestiuum ac superua-
caneum est cōmemorare. Postremò autem de proba illa ac præclara Anna, quam
ipse mundum fuga relinquens in monacharum numerum atque ordinē ascri-
pserat, hoc ponunt, quod mulierem quandam nobili loco natam, fraude circun-
uentā monasticis institutis initiaisset, atque in inferiori monasterio teneret, cum
eāque noctu ad ipsum ascendente consuetudinē haberet. Adhæc ipsius ancillam
pecunia corrumpunt, eique tum libertatem, tum aulici cuiusdam connubiū pol-
licentes, hoc persuadent, vt aduersus eam simul ac sanctum virum consentanea
iis diceret, quæ illi in illo calumniis pleno libello contexuerant. Hoc cum scri-
psissent, per militem quendam ad Imperatorem, qui tum in Scytharū locis mor-
abatur, libellum mittunt. Ille igitur lucri cuiusdam instar eum accipiens, ac leo-
nem iam in vinculis habens, ad Antheum, qui vicariam ipsi in vrbs gubernatione
operam nauabat, epistolam quamprimū scribit, hoc exemplo. Ad mona-
steriū illud, quod ad Auxentiani montis radices sitū est, summa celeritate profici-
scere. In eo enim quædā Immemorandorū scorta sub pietatis prætextu degunt.
Quorum turvnum, cui nomen Anna est, assumptum, per publicos equos quam
celerrimè ad nos mitte. Ille igitur scelerati regis sceleratior præfectus, simulatque
litteras accepit, militem agmine cinctus, ad monasteriū proficiscitur, ac sacras il-
las mulieres tertie horæ laudes Deo canentes offendit. Confestim itaque milites,
quibus ipse septus erat, gladios stringunt, ac Christi sponas circulant. Ita diuina
laudatione incondito clamore compressa, Christi famulæ, quæ fugerent non
habentes, partim infra sacri altaris cancellos sese protinus abdebant, partim vene-
randum diuinæ mensæ peplum subibant, partim ad montē excurrere tentabant,
sed ab inuitabilibus illis prædonibus retinebantur. Quorū impetum domus il-
lius præfecta minimè ignorans (etenim in sua cella quiescebat) mulier ætate qui-
dem prouecta, cæterum in perferendis laboribus vegeta, intrepido animo ad eos
egreditur: atque, Quid ista perpetratis, inquit, cum Christiani sitis? Quid in mulie-
res diuino cultui consecratas, quæ nemini vnquam iniuriam vllam inferre in ani-
mo habuerunt, impetum fecistis? Hi autem venerandæ illius anus libertatē sum-
mopere admirantes, atque eam antistitam esse intelligentes, insolenti illo impetu
suo statim in diuersum mutato, non sine quodā pudore ac reuerentia leniter ad
eam his verbis vtuntur: Annam Stephani amasiam nobis dede. Hoc enim Impe-
ratoris edictum poscit. Ipsa autem eam protinus, ac quandā alteram cum ea, no-
mine Theophanam, accersens, Abite, inquit, ad Imperatorem: ac prudenter ipsi
respondete. Cæterum, quoad eius fieri poterit, providendum vobis est, ne per
fraudem aliquam in prædam incidatis. Postquam igitur abductæ sunt, atque ille
eas adesse comperit, disungi ab inuicem iubet: ac deinde accitā Annam ad hunc
modum affatur. Mihi quidem nullo omninò modo dubium est, quin ea omnia
vera sit, quæ de te ad me perlata sunt. Cæterum eò te acciri volui, vt tu quoque
liberè ac submota omni dissimulatione cuncta detegas, nimirum quonam pacto
præstigator ille ac sceleratus huc te adduxerit, vt & bonorum tuorum possessio-
nem relinqueres, & paternam nobilitatem pro nihilo duceres, ac denique hanc
tenebrarū vestem indueres. Perspicuum videlicet est, quemadmodū etiam à qui-
busdam intellexi, id illum tibi idcirco suasisse, vt te tanquam scorto abuteretur.
Verum quid tandem in eo pulchritudinis perspexisti, vt tu in eam fraudem inci-
deres? At casta illa mulier turpibus his verbis auditis, Absit, inquit, Imperator, vt
hac de causa paternas opes abiecerim, atque ornatū omnē exuerim, vt animam
meam huiusmodi libidinibus in seruitutē addicerem. Verum qui hæc de me de-
tulerunt, vt cum Dauide loquar, acuerunt linguā suam sicut serpentis: venenum
aspidum

Anna ad
Imperato-
rem respon-
sum.
Psalm. 139.

A aspidum sub labiis eorum. En igitur corpus meum tibi proponitur. Ferò, igni, verberibus excrucietur: nihil aliud, quãdiu mihi spiritus ac vita suppetet, ex Anna audies, quã quod verum est. Sanctum ac iustum virum hunc esse, animãque meã salutem ac iussisse perspectum habeo. Obliguit ad hæc tyrannus, horãque parte haud exigua vocis vsu caruit: summumque læuã manus digitum, vt illi in more erat, præordens, ac dextram manũ in orbem torquens, hanc quidem sedulo custodiri iubet: ipse autem comitem, inuitã licet ac repugnantem, demum reuerti. Quò etiam vt rediit, antistitã suã ac magno Stephano cuncta exponit. At verò Imperator non multò post, confecto ex animi sententia bello, Constantinopolim redit. Ac parum admodum, aut nihil omninò, de publicarum rerum administratione laborans, hoc vnum serò agit, ac negotiis omnibus anteponit, nempe vt Stephanum retribus suis implicitum teneat. Annam itaque, de qua verba fecimus, in Phialã carcere includi iubet (est autem ille mirè caliginosus, atque inferno propemodum haud absimilis) ac deinde per cubicularium quendam hæc ei significat. Parce tibi ipsi mulier, animũque induc honestè viuere, atque abiecto hoc tenebrarum indumento cum Imperatrice vitam degere. Cæterum crastino die, cum interrogaberis, fac coram omnibus vera dicas. Præstò enim est ancilla tua, quã, etiam si ea quã perpetrata sunt, inficiari volueris, te conuincet. Ego autem veritatis patronus ac propugnator, membratim ac frustatim carnes tuas lacerabo, faciãque vt intelligas, quantum Imperator, qui te hæc monet, valeat, quantum rursus Immemorandorũ antistes Stephanus. Sin autem hoc tibi persuaderi sinas, vt nomen eius apertè deferas, ipsiusque voluptates ac libidines palã prodas, maximos à nobis honores ac munera consequeris. Hæc vt pia Anna audiuit, nihil aliud quã meras nugas hæc omnia esse ducens, breue responsum dedit, hoc vnum inquit, Dei voluntas fiat. At Imperator, cum ingentem hominum cœtum ante palatij carcerem postridie manè collegisset, vt qui se ipsi quod volebat persuasurum esse confideret, nudam eam in omnium conspectu sisti iubet, virgarumque fasce in ipsius oculis & aspectu posito, Hæc, inquit, non ad spectaculum duntaxat, incutiendumque tibi terrorem adhibui: sed & tergum tuum & ventrem iis conscindam, nisi execrandos Stephani concubitus hodierno die in apertũ proferas. Ad quã cum casta illa mulier, animique magnitudine præstans, ad Christi exemplum obticisset, Tyrannus oculos in eam iracundè coniiciens, ac meretricem eam, quã pudicitia amore tenebatur, scelesto ore appellans, flagris eam crudeliter affici iubet. Cum itaque ipsa à quatuor valentissimis hominibus distenta fuisset, ac per diu & tergo & ventre tunderetur, nihil aliud ex ipsa audiri poterat, quã hoc solum, Non noui hominem, quem admodum ipse ais, non noui: Domine miserere. At verò versipellis illa ancilla, atque animo etiam adhuc magis seruili ac scelesto, Imperatoris iussu in ipsius conspectu stans, manus aduersus eam protendebat, ac ne conspuere quidem ipsam vererbatur. Cumque nonnulli ipsius calamitate sese comoueri fingerent, atque in aurem insusurrantes, ipsam admonerent, vt ea, quã Imperatoris voluntati consentanea essent, diceret, atque ad hunc modum cruciatibus eximeretur, ipsa in pristina animi fortitudine ac tolerantia perstans, à vero minimè desciscibat. Vt autem eam verberum multitudine confectam, ac penè spiritum exhalantem tyrannus vidit, subsellio exurgens, celeri cursu in palatium se abdidit, eam in vno quodam vrbis monasterio includi iubens, & quidem ita, vt omni corporis cura destitueretur. Ipse autem varios ac multiplices insidiarum modos animo versare non desinebat, quò sanctum virum morte afficeret. Quocirca postridie, cum Georgium quendam cognomento Syncleram, nitidum ac vigentem iuuenem, ipsique charissimum, acciuisset, priuatim eum ita alloquitur: Quantam, ô Georgi, tui erga me amoris vim esse ais? Infitam, inquit ille, Imperator, nec in mensuram vllam cadentem. Tum Imperator: Audeasne igitur pro hac tua erga me benevolentia mortè oppetere? Et quidem libenter, inquit ille, ac summa cum animi voluptate

*Virgini
dicitur
na.*

istud fecerim. Hic Imperator latissimo animo ipsum osculatus, En, inquit, novum quoque Isaac. Ac deinde, Nec ut mea causa morte subeas, Georgi, nec ut membrum aliquod tibi adimere auras, nec denique ut quicquam aliud eiusmodi sustineas, nunc iubeo: verum hoc unum, ut ad Auxentianum montem propere te conferas, cumque omni memoria indigno Stephano agas, eique persuadeas, ut tibi monasticum habitum imponat, ac te in fucrum album ascribat. Quod cum contingeret, statim ad nos quam celerrime poteris, redeas. Ille autem hunc sermonem prompto ac lubenti animo excipiens, atque ad hanc fraudem obeundam ab eo (ut erat in huiusmodi rebus ingeniosissimus) plurimis verbis instructus & eruditus, confestim ad montem ascendit, ac sub nemoroso quodam ac virgultis pleno loco delitescens, media nocte, demonibus non absimilis, egreditur, atque ad monasterium accedens, G voces ad misericordiam ciendam comparatas emittebat: Miseremini mei, inquit, miseremini, Christiani omnes qui hic habitatis: nec me a feris abripi, aut in precipitium vel voraginem ruere sinite. Oberravi enim in via, nec quid faciam habeo. Hec & alia quaedam cum simulatissimo animo quereretur, Stephanus, vir humanus, & ad misericordiam propensus, exaudiens, Marinum monachum accersit (rei enim commentitiae simplex illa ac fuci & malitiae expertus anima fide adhibebat) atque, Abi propere, inquit, ac lugentem istum, quicumque tandem ille sit, huc admitte, ne pereat. Ille igitur confestim admissus, ad ipsius genua se abiicit, atque, O Deus bone, quanta cum simulationis larva impurus ille & execrandus visitatum illud, Benedic Pater summe venerande, pronunciauit. Posteaquam autem sanctus vir ipsi bene precatus est, ipsumque exurgere iussit, tum ab indumentis, tum a facie ac genis prorsus abrais eum agnoscat. Siquidem eraso mento erat. Nam id omnibus tyrannus edixerat, in hoc nimirum Deo adversam legem fanciens, ad Moesem videlicet dicenti, Loquere ad populum, ac prohibe ne barbam in rotundum radat, aut eam implexam gerat. Etenim ut in aliis omnibus rebus, sic in hac quoque ipsi adversari contendebat. Atque omnibus tam iuuenibus quam senibus barbam ad cutem usque radere preceperat: ut qui eos, tanquam salaces equos, ad bene sepe curandam cutem, atque ad lasciviam studium extimularet. Cum igitur hinc eum ex Imperatoris classe esse coniecisset, percunctabatur ex eo, vnde esset, & quod pergeret. Ille autem (ac vide quaso hominis malitiam) quin ex aulicorum numero esset, minime inficias ibat: ceterum, inquit, dum flagitiosissimi Imperatoris sententiam, & ego, & socii mei sequimur, penam in Iudaismum precipites abrepti sumus, atque in ingens animae periculum iam incidimus. Ego vero quo in malo versarer, tandem aliquando pensitans, ad tuae sanctitatis pedes, ut vides, properanter veni, ut angelicum hunc habitum, cuius desiderio teneor, a te obtineam. Quocirca ne me quaso abiicias, honorande Pater, nec, tametsi indignum, a praecleara hac spelunca removeas. Tum ille nomini suo respondens Stephanus, Nequeo, inquit, fili, huiusmodi rem aggredi: ne quid mihi periculi a tyranno creetur. Ille autem statim figmentum suum ac simulationem adaugens, atque id omni studio contendens, ut fabulam eam, quam agebat, quoad eius fieri posset, ab omni suspicione vindicaret, ac praeerea quod sanctum virum ad id quod expetebat alliceret, Rationem, inquit, Deo pro animae tuae reddes, nisi me hodierno die sine ulla cunctatione detonsum in monachorum ordinem ascribas. Nihil enim mihi alioqui superest, quam ut statim ad prioris vitae institutum revertar. At venerandus ille vir hoc sermone commotus (Norat enim omnia pro nihilo ducere, cum de animae salute agi existimaret) Etiam si periculum in hac re situm est, inquit, tamen quia te sincero animi affectu accessisse dixisti, non committam, ut contra Dominicum praecceptum te foras eiciam. Ceterum attento animo sis oportet, pectusque tuam adversus omnem arumnam praemunias. Sic enim suos Dominus explorare solet. Hoc sermone habito mundana vestem ipsi detrahit, atque obedientiae vestimento eum induit. Atque ita impostor ille ad tertium usque diem perstitit, non tam decipiens, quam ipsemet a demone, qui eum ad huiusmodi facinus abriperat, deceptus. Nec vero sub-

Constantinus Copronymus aulicos omnes imberbes esse volebat.
Levit. 19.

Ioan. 6.

A subdolum tyrannum hoc fugit: verum interim dum hæc peragebantur, ingentem hominum multitudinem in theatro colligens, ac gradus eos, in quibus purpuratorum corona stare consueverat, inscendens, mæroréque profligati ac perditæ hominis larvam induens, Nulla mihi vitæ reliqua pars est, inquit, præ veteratorum a Deo inuisi Immemorandum horum agminis nequitia. Cùm autem populus ad istud exclamasset, Quonam modo hæc, cùm huiusce habitus ne vestigium quidem vllum in tua vrbe superfit? ille edicere voce, Insidias corû, inquit, nullo pacto ferre queo. Omnes enim meos subdolo animo circumuentos ad se pertraxerunt, atque adamatis suis tenebris manciparunt. Nunc autem, tanquam ne nunc quidem iis quæ perpetrarunt contenti, grauiora prioribus adiecerunt, ac Georgium eum, quem, vt scitis, amore complectebam, à latere meo abreptum auulsûmque, monachum (ô terra, & Sol!) effecerunt. Hæc me intolerando quodam mærore excruciant. Cæterum cura nostra in Dominum conicienda est, nobisque ad eum preces adhibendæ: atque ille breui, quod expetimus, in apertum proferet. Ad hunc modum præstigiator ille ac vanus, quod, pro eo atque imperarat, ac veteratorio animo molitus fuerat, iam iamque euenturum erat, antè prædicat, vt vatis famâ consequeretur, qui densissimis tenebris ac scelerè plenus erat. Cùm autem ij qui adstant, qui que nihil ad veritatem, sed ad gratiam omnia sua tum facta tum dicta referebant, tritum illud ac peruulgatum dixissent, Cor regis in manu Dei est, & Orante te, Deus omninò exaudiet, conuersionem soluerunt. Porrò admirandus Stephanus execrandum illum, ac Malum discipulum, post tertium diem accersit, plurimisque præceptis instructum detondet, ac monastico habitu adornat, atque, vt Solomonis verbis vtar, in auream nari porcine imponit. Ille autem nihil diuina illa præcepta moratus (quî enim, cùm in maleuolam animam sapientia intrare profectò nequeat?) montem, tanquam ignauus quispiam ac fugax miles, relinquens, ad aulam abiit. Imperator verò libenter eum excipit, ac læto animo amplectitur, non ob sanctum habitum, vt oportebat, sed ob id potius, quod eum abiecisset, hincque ipse iusti viri de medio tollendi anam nactus esset. Confestim igitur omnibus cuiusvis ætatis hominibus ad publicum theatrum sub matutinum tempus ipsius iussu coactis, stans ille eodem quo prius loco, alta quadam voce, ac mira læticia perfuso animo, Vicit, inquit, fortuna mea: precésque meas Dominus exaudivit. Papæ, cuius hominis? Imò verò earum potius princeps tenebrarum auditor extitit. Cùm autem multitudo pro suo more ipsi applausisset, atque ista ad gratiam & obsequium comparata rursus dixisset, Quando autem, ô here, te Dominus non exaudivit? ipse hoc sermone delectatus, ac iucundè arridens, Reuelauit, inquit, mihi Deus quem quærebam: quem si vultis, hodierno die vobis commonstrabo. Ac simul spectandum eum produxit. Promiscua itaque illa multitudo, simulatque ipsum conspexit, quò tempori magis adhuc obsequeretur, Hunc, inquit, malè de te meritum, malum ac nefas est intueri. Obtruncetur ergo quamprimùm execrandus iste, obtruncetur. Quæ cùm dicerent, id quidem dicebant, quod illum pati oportebat: cæterum ab Imperatoris mente ac sententia profus aberrabant. Quocirca statim, tyranno ita iubente, sacra ipsi spomide detrahunt, eamque ad populum vnà cum cuculio (nam ita appellari consuevit) abiiciunt: quæ extemplo ab impuris illis ac sceleratis conculcata sunt. Vt autè Cruciferum quoque analabum, hoc est redimiculum, vt etiam ipsum deiicerent, nefario illi demere cœperunt, manibus acceptum illum Imperator vindicæ contorquebat, quidnã istud esset, sciscitans. Tum Senator quidã, vt nomine, ita etiã re Dracontius, Proiiciatur, inquit, Imperator, hic quoque Satanicus laqueus, dignus ipse proculdubio eiusmodi laqueo. Quod etiã cū illic factû fuisset, is quoque à plebe protritrus cernebatur. Et quidè res præclaræ indigno homini rectè detrahebantur: at non item rectè à scelerata ac sacrilega multitudine percontumeliã obtrebantur. Post autem, quatuor homines prono corpore arreptis

Constantinus vatis famam assecit.

Monastica indumenta indignissime prosteruntur. sicut dicitur in libro de habit. monach. ca. 6.

prophani illius vestibus, tanquam pelle aliqua ipsum statim exuunt, atque eius loco militem vestem ipsi imponunt, caputque ipsius galea cingunt. Cumque eum prius inspectante turba viderent, ad expiandam scilicet spurcitiam eam, quam ex sacro illo habitu contraxerat, ac Iudaicum in modum (quid enim aliud dicam?) ipsi quoque res diuinas & sacras ludibrio habuissent (o quonam pacto haec vel aures duntaxat ferent?) tum denique suis manibus Imperator ense ipsius humeris appenso, eum Hippocomi dignitate ornat. Atque hanc Georgius abnegati magistri mercedem tulit, quemadmodum Iudas pro negato Christo triginta talenta. Coeestim itaque multitudo impetu facto sancti viri discipulos disturbat, ac monasterium vna cum templo igni absumit, sanctumque virum illum latronum instar in spelunca abreptum ad Chalcedonis nauale abducit. Quam autem lingua calamitates eas, quas in tam longo itinere perferendas habuit, oratione complecti queat? Alij enim eum magno impetu trahebant: alij fustibus a tergo feriebant: alij in vallem eum deuoluebant: alij tibias ipsius calcibus laniabant. Erant etiam qui in venerandam ipsius faciem spuerent. Erant item qui teneriores virgas amputantes, sacrum ipsius caput verberarent: quod nimirum hac ratione plausum ac risum & voluptatem impuris hominibus excitarent. Alij denique petulantiori animo praediti, caesis palmarum ramis ante ipsum incedebant, excinnantes, & illudentes, ac sexta in eum dicteria iacentes. Quidnam porro haec ab impio Iudaeorum furore distabant? Vt autem nullo in eum contumeliarum genere praetermisso ad littus peruenerunt, tum demum lembo impositum ad Philippici monasterium (id autem Chrysopoli haud longe a Byzantio situm est) fortem virum abducunt. Vbi etiam illum custodientes, de ipsius statu Imperatorem certiorum faciunt. Quem, vbi atrocem illam huiusce viri raptationem & contumelias, incensumque monasterium audisset, latitiam inde concepit, atque edictum statim promulgasse, quo capitalis poenam in eum sanciebat, qui ad Auentianum collem vel solum appropinquare ausus fuisset. Postea autem, cum haereticus illos, qui eandem cum eo doctrinam tuebantur, acciuisset (erant autem illi Theodosius Ephesi Episcopus, Constantinus Nicomediae, Nacolius Nacoliae, Sifinnius item ac Basilius, quorum alter Pastillae, alter Tricacabi cognomentum habebat, ac praeterea Callistus, de quo ante verba fecimus, & Comboconon, qui in scribarum numero tum erat, ac denique Masaras, qui eadem cum Saracenis de religione sentiebat) ad Patriarcham, quicum non modo nomen idem, sed etiam eosdem mores ac doctrinam eandem habebat, eos mittit. Hac autem de causa id faciebat, ut vna cum ipsis ad Philippici monasterium nauigaret, atque cum diuinitus inspirato Stephano disputationem iniret. At ille, quae Stephani, tum doctrina, tum sanctitas esset, minimè ignorans, quodque praeter eo ne propè quidem, ut dici solet, iacularetur, disputationem recusauit, eam potius ipsis, si possent, permittens. Inter Constantinum enim, inqueiebat, & Stephanum, quod ad dicendi vim attinet, plurimum interest. Siquidem mihi sermo duntaxat praesto est: illi autem vna cum sermone diuini quoque Spiritus potentia. Ceterum etiam atque etiam attendendum est. Quid enim amplius vos ab eo audituri estis? Illi verò assumpto falsi illius concilij decreto, hoc est ficulneo, vulgo dicitur, auxilio, ad praedictum monasterium veniunt: atque in balneo gradibus manentes, sanctum virum accersunt, suae nempe dignitati potius conuenire censentes, ut ille ad se accederet, quam ut ipsi ad eum sese conferrent. Quoniam autem, tum ob eas, quas superius diximus causas, tum etiam quia ferreis catenis astrictus erat, pedibus suis ingredi non poterat, duobus viris innixus ad eos proficiscitur. Primus itaque Theodosius Ephesinus Episcopus ad hunc modum eum alloquitur: Quonam tandem modo, o homo Dei, animum induxisti nos omnes in haereticorum numero reponere? teque supra Imperatores, supra Patriarchas, supra Episcopos ac ceteros Christianos, sapere iudicasti? An nos omnes id molimur, ut nostrarum ipsimet animarum iacturam faciamus? At iustus vir leni ac placida voce, Aduerte, inquit, quid de Elia Propheta Scriptura prodiderit.

Mat. 26.

Ioan. 12.

Patriarcha
Iconomachorum
disputationem
cum Stephano
de tractat.
Prouerb.
Platonici.

Theodosii
Ephesini
Episcopi ad
Stephanum
oratio.

A derit, nimirum quemadmodum ad Ahas dixerit, Non conturbo, inquit, sed tu
 & domus patris tui. Neque enim ego nunc sum qui conturbo: verum ij, qui con-
 tempta veterum Patrum traditione nouum quoddam dogma in Ecclesiam inue-
 xerunt. Nam si quicquid antiquitate praestat, ueneratione dignum est, ut quidam uir sa-
 piens dixit, recentia utique; haec atque ascititia uehementer absurda atque imbecilla
 sunt, ut quae perspicue adulterini Ecclesiae Catholicae foetus sunt. Ac proinde non
 interpestiue propheticum illud mihi dicerem in mentem uenit, Reges terrae & prin-
 cipes unam cum mercenariis pastoribus, ac gregis proditoribus, conuenerunt in unum,
 atque aduersus Christi administrationem inania meditati sunt. Haec cum ad hunc mo-
 dum Stephanus protulisset, Constantinus Nicomediensis Episcopus, ut erat truculen-
 tia & impudentia singulari, statim ex subsellio suo exili, atque nil a calcitronibus
 asinis diuersum faciens, aduersus sanctum uirum impetum fecit, eique humi sedenti
 calces in faciem incussit. Ac praeterea unus ex sauis satellitibus in unum ipsum uentre
 calcibus impetens, resupinum in terram prostrauit. Ac deinde continenter ipse pectus
 pede feriebat. At diuinus Stephanus, Dominico praeepto obtemperans, seipsum ei
 ad libidinem feriendum prompto animo praebat. Haec porro Callisto Senatori mi-
 nimè aequa atque honesta uisa sunt. Ob eamque causam, cum prophano illi Constanti-
 no silentium indixisset, ad Stephanum haec uerbis usus est: Duabus tibi propositis co-
 ditionibus, nempe ut uel pareas, ac concilij libello subscribas, uel mortem subeas, ut
 qui Patrum ac diuinitus eruditorum Imperatorum legem repudies atque proseribas, utram
 e duabus malis cofestim elige. Rursus ergo ille diuinitus afflatus Stephanus, At-
 terto ad uerba mea animo esto, inquit, domine Patrici. Etenim cum magno Pau-
 lo ipse quoque clamor, Mihi uiuere Christus est, ac pro ueneranda ipsius imagine
 mori, lucrum. Quocirca & semel iam dixi, & rursus dicam, Si hemina mihi sanguinis
 est, ea quoque pro Christo fundatur. Caeterum facite, ut mihi concilij uestri decre-
 tum recitetur, quod intelligam, quibus tandem rationibus adducti, diuinas ac delendas
 diuinas Imagines censuistis. Protinus igitur Constantinus Nacoliensis Episcopus li-
 bellum illum recitandum suscepit. Cum autem initio sic legisset, Decreta sancti & oecum-
 enici septimi concilij, sanctus uir silentio manu significato, O singulare menda-
 cium, inquit. Infirmo etenim ac caduco fundamento caducum quoque profectum &
 imbecillum aedificium imposuistis. Quomodo enim modo sanctum existimari queat,
 quod sancta prophanare minimè dubitauit? Quid enim? An non sancta a uobis
 protrita sunt? An non, cum in concilio uestro sederetis, libellus uobis a piis qui-
 busdam uiris oblatu est, qui Episcopum quendam eo nomine deferret, quod laicem
 sanctam, in qua Christi, ac Dei genitricis Imagines sculptae erant, contriuisset? Vos
 autem contritionis illius crimen Imaginibus ascribentes, ipsum quidem omni crimi-
 ne soluistis, pios autem uiros ab Ecclesiae coetu proseripsistis, idolorum uindices eos
 appellantes. Quo quid audacius flagitiosiusque fingi possit? An non etiam sacram
 supellectilem sanctis Imaginibus exornatam concerpistis? An non adiectiuum hunc, Sa-
 ctus, ab omnibus iustis, ab omnibus Apostolis, a Prophetis, a Martyribus, piisque
 uiris abiectis? Sancitum enim a uobis est, o generosi uiri, ut cum quispiam ad horum
 alique abiret, ex eoque quaereretur quod iret, responderet, Ad Apostolos, ad quadra-
 ginta Martyres: si unde ueniret, itidem responderet, Ex templo martyris Theodori, ex
 templo martyris Georgij. An non haec uestra doctrinae sunt? Quomodo ergo pacto, qui
 sancta proseripsistis, sanctum conciliū coegistis? O singulare absurditatem! Tam qui
 oecumenicum istud conciliū uocari queat, quod nec Romanus antistes, citra cuius
 autoritate nullo modo fieri potest, ut res Ecclesiasticae ad normam dirigantur,
 gratum habuit, nec Alexandrinus comprobauit, nec Antiochenus, nec denique Hie-
 rosolymitanus? Ubinam eorum libelli sunt? aut quomodo per diuersa loca missi sunt,
 quibus falsum uestrum conciliū confirmaretur, ut hac ratione oecumenicum
 censeretur? Tum autem quomodo septimum dicatur, quod sex priora
 concilia minimè sequitur? Quicquid enim septimum est, sextum & quintum, ea-
 que quoque antecedunt, sequatur necesse est, ut septimum esse queat. Cum igitur uos sex

3 Reg. 18.

Bas. Hom.
1. de Ieiun.

Psal. 2.

Philip. 1.

Iconoma-
chi pios ui-
ros in Chri-
sto defun-
ctos sancto
appellari
notebant.Authori-
tas Roma-
ni pontifi-
cis.

conciliorum sanctiones abrogaueritis, quid est quamobrem concilium vestrum septimum appelletis? Ad quæ cum Tricacabus dixisset, Et quodnam tandem è sex illis conciliis decretum à nobis abrogatum est? Quid? inquit vir sanctus, an non sex omnia concilia in sacrosanctis templis coacta sunt, primum nimirum in Niceæ metropoli, atque amplissimo vrbis illius templo, secundum apud Constantinopolim in sanctæ Pacis templo, tertium in pulcherrimo illo Theologiæ templo, quod in Ephesina metropoli situm est, quartum in sanctissima metropolitana nostræ Chalcedonis æde, quintum autè ac sextum Constantinopoli rursum, alterum nempè in augustissimo Sophiæ templo, alterum autem in palatij æde, quam Oatum vulgò appellant? Quid igitur? an non in omnibus hisce templis Imagines pictæ erant? Quodnam autem ex prædictis conciliis, quemadmodum vestrum, deiiciendas eas ac delendas esse censuit? Responde ad hoc Episcopè. Cum autem ipse rem ita se habere dixisset, sublati in cœlum oculis ac manibus, grauique gemitu imo pectore emisso, vir sanctus alta voce exclamauit, Si quis Dominum Iesum Christum in imagine, quantum ad humanitatem attinet, circumscriptum, non adorat, anathema sit, cum iisque partem habeat, qui dixerunt, Tolle, tolle, crucifige eum. At illi ob præclaram hanc ipsius in dicendo fiducia stupore defixi, cum beata illa lingua adhuc loqui, ac veritatis hostes fortiter infestari pararet, firmissima verborum tela, tanquam sagittas in manu potentis, illi metuentes, statim eum quidem in custodiam conici præcipiunt, ipsi autem obtectis præ pudore vultibus ad aulam abierunt. Percunctante igitur Imperatore quidnam ipsi perficerent, atque Episcopis cladem suam occultare conantibus, Victi sumus, ait Callistus, ô Imperator, victi sumus. Magnus in doctrina vir ille est, magnus in disputando. Incomparabilis ipsius virtus est: animus intrepidus. Non modò minis superior est: sed ipsam quoque mortem contemnit. Imperator autem ob hæc percitus, Stephanum ad Hellepontis partes, hoc est ad Proconnesum exilij causa mittit. Vbi ille septem & decem integros dies in illius loci monasterio ita consumpsit, vt nihil prorsus cibi attingeret: tamen alioqui Imperator plurima ad eum alimenta mitteret. Nam ea ille rursus remittebat, nullum prorsus ex iis degustans. Per hos autem dies grauissimo morbo correptus huiusce monasterij præfectus, quantum quidè ad medicos attinebat, vitæ spem omnem abiecerat. Mittit itaque ad sanctum virum, eumque, vt ad se veniat, rogat: Quò, inquit, alter alteri extremam salutem dicamus. Incertum est enim, an non hora apud viuos adhuc futurus sim. Quod vt ille audit, statim ad eum accessit. Ac deinde, cum manu collum eius tenuisset, labia quidè ipse precationis causa mouebat, febris autem, quæ morbū pepererat, à corpore profugiebat. Quid postea? Poculum suū vino mero impletum ei bibendum porrigit. Quod cum exhausisset, statim plurimus sudor ex ipso manauit, ac dicto citius sanitati restitutus est. Cum igitur ei non tam extremum, quàm iucundū osculum præbuisset, illinc excedens, profectionem suam, vt cum Propheta loquar, in mari statuit, atque in eam nauem, quæ parata erat, ascendens, exulatum profectus est. Cùmque desertissima quæque insulæ loca peragrasset, in speluncam admiratione digna incidit (Cissudam eam incolæ nuncupabant) in qua Christi auia Anna templum erat. Hac igitur re oblectatus, atque huiusmodi locū non sine numine diuino sese inuenisse ratus, domicilium in eo sibi constituit, herbarum, quæ illic enascebantur, radices luculentæ cuiusdam & opiparæ mensæ instar habens. At verò omnes ipsius discipuli ab Auxentiano monte depulsi, tanquã oues vndique oberrabant, pastorem suum quærentes. Tandem autè eum, cùm in Proconnesum venissent, inuenerunt, duobus duntaxat exceptis, qui à præclarissimo illo ouili, vt à diuino duodenario Iudas, vel potius vt à Paulo Demas & Hermodogenes, sese auulserant, ac pro monastico habitu mundanum induerant, nimirum Sergio, de quo antè verba fecimus (qui etiam inuectiuū atque execrandum aduersus sanctū virum volumè condidit) ac ter misero Stephano, qui cum Presbyter,

appari-
ticia Ste-
phani.
Ioan. 19.

Psal. 116.

Miraculū
Stephani.

Mar. 14.
2. Tim. 4.

A byter, ac supradicti Callisti minister, primū extitisset, ac deinde à sancto viro in monachorū album ascriptus fuisset, atque in montis monasterio sacerdotis munus obiisset, postea tamen & monasticum habitum, & Deum eiuravit, atque ab ipso met tyranno mundana veste indutus (quem prius vitam abicere oportebat) nefariam illam vocem emisit (ô scelerata labia! ô impurâ & foetidam linguam!) Hôllierno die, Here, à Satanicis faucibus opera tua ereptus, à tenebroso amictu exutus, splendidū pallium indui. Cuius execrando sermone tyrannus summopere delectatus, Sophiani palatij ministrum eum constituit. Quò etiam crebro commeans, gaudij patrem, eum qui multis luctibus dignus erat, appellabat. His itaque solis ab ouili sacrosancto auulsis, cæteri omnes ad Proconnesum, vt à me dictum est, appulsi, monasterium construxerunt. Quin à philosophica ista vitæ degenæ ratione ne diuini quidem Stephani mater abfuit: verum vnà cum sorore infulam illam adiens, contubernium ipsius amplexa est. Illic itaque diuinus Stephanus extructa columna, ac supra eam angustissima quadam ædícula, in ea sese conclusit, annos iam nouem & quadraginta natus. Perinde autem ac si magnos Deo consecratæ vitæ labores tum primū iniisset, ita seipsum asperimis quibusque certaminibus dedebat: non secus videlicet ac si certamen ipse secum instituisset, atque id conderet, vt vnà cum ætate labores quoque nouis incrementis cumularet. Quam etiā ob causam diuina quoque miraculorum gratia ipsi infedit, atque admirabilium operum admirabilis affector extitit. Cæcus etenim quidam, iuxta illum à natiuitate cæcum, ad eum adiens, supplicisque eandem voces vnà cum pari fide mittens, lucem, quam nemo non expetit, obnixè sibi dari rogabat. Ipse autem, vt qui modestè atque humiliter de se sentiret, primū detrectabat. Cùm verò ille supplex instaret, Si fidem (ad eum inquit) in Deum habes, si imaginis ipsius cultor es, lucem, ac rerum ab eo admirabili modo conditarum pulchritudinem intuere. Vix hæc dixerat, cùm ille apertis oculis, ac perpurgata ea, quæ ipsis offusa erat, cæcitate, lætus ac lucem cernens ambulabat, testisque omni exceptione maior miraculi à Stephano editi. Atque hoc primum & maximum in ea insula beati viri miraculum extitit. Alterum autem, atque eo posterius (quanquam haud scio an potentia inferius censi debeat) huiusmodi fuit. Fœminæ cuidā haud obscuro loco natæ, quæ Cyzici degebat, filius erat nouennis, à malo spiritu diuexatus. Quo secū assumpto mater in insulam profecta est. Vt autem ipse admirandi viri cubiculum vel solūm perspexit, tumultuari & æstare, ac nunc sublimis in altum ferri, nunc rursus in terram allidi cœpit, inconditas quasdam voces ad sanctum virum emittens, dæmone nimirum, dum mouebatur, ipsum mouente, vimque ei, dum vim ipsemet pateretur, afferente. At mater, cuius viscera, non minus quàm illius, distorquebantur (quid enim aliud, cùm mater esset?) tum lachrimas inter næ flammæ indices profundebat, tum voces, quibus misericordiam moueret, emittebat: Misereat te mei, inquiens, misereat te eius, quæ longè grauiori mœrore dæmone conflictatur. Vnigenitus enim mihi hic est, atque hoc vno spes omnis mea nitebatur. Hunc senectutis bacillum mihi fore sperabam, hunc generis suscitabulum, hunc vitæ solatium. At nunc, quo statu est, satius mihi fuerit eum extinctum quàm viuū intueri: quandoquidem ipsius vita morte grauius animam meam perturbat. Ac me rursus orbitatis aculei discruciant, matrisque visceribus exuror, atque in summa animi perturbatione versor. In te verò calamitatis huiusce meæ depulsio sita est. Tibi præsentem tempestatem precibus comprimere atque sedare procliuè est. Duas animas miserare: duobus vno eodémque tempore periclitantibus facilem & exorabilem te præbe. Hæc cùm amaro ac gemente animo protulisset, ad sancti viri matrem (nam tum illic aderat) accedit, atque eius genua complectitur, Mater, inquiens, tu quoque extitisti: partus dolores subiisti: lacte filium aluisti. Nosti quinam naturæ sint stimuli: nosti quantus liberorum amor in matrum pectoribus insitus sit. Te quæso vnigeniti

mei misereat, te, inquam, misereat, o verè egregia Tobolis parens, ac felix mulier. **F**
 Hunc miserum puerum in poenam meam exercitatum commiserare. Huius igitur
 luctibus commotus Stephanus, vni discipulorum imperat, vt Crucis signum
 vniuerso pueri corpori adhibeat. Ipse autem intra se collectus, atque animam oculum
 attollens, eum, qui celerrimè salutem afferre poterat, intocabat. Atque ipse
 quidem lachrimis perfusus precabatur: ille autem humi magno cum impetu
 delectus, amissa voce iacebat. Ipse surgere eum, atque ad se venire iubebat: ille
 illis obsequebatur. Demum eum, adorata Christi imagine, matri suæ sanum
 atque incolumem tradit. Atque ita cernere erat illud Dauidis, impletum, Ma-
 trem nimirum super filio latantem. Ac quidem huiusmodi fuit istud facinus,
 tamque admirandum. Aliud autem, quod neutri è duobus vi ac facultate cedit, **G**
 narraturus accedo. Mulier quædam Heraclea, quæ Thraciæ vrbs est, Crionida,
 septem iam annos sanguineo fluxu (quemadmodum hæmorrhoidis illa, in qua sananda
 Christus quondam miraculum edidit) contabescens, ad eximium hunc medicum
 se contulit, morbū suum ostendens, morbidiuurnitate indicans, calamitate foam
 lachrimis exponens, medicinam denique flagitans. Cuius miseria comotus vir ad
 miserationem propensissimus, eam in sanitate asseruit: & quidè ita, vt ad eius cura-
 tionem nil præter preces adhiberet, atque in ea tres tantum dies infumeret. Nec verò
 morbo duntaxat laborantibus, aut arripitis medicinam gratuitam afferebat: sed
 nauigantibus etiã, ac cum asperimis ventis conflitantibus promptè succurrebat.
 Perspicuum autem istud est ex plurimis viris, qui iam ipsius beneficio salutem conse-
 cuti sunt. Nam cum ventorum impetu mare grauiter exasperabatur, ac fluctus ve-
 hementer intumescens cernebat, statim discipulos ad orationem vocabat, ac propheticum
 illud, nã cum illis psallebat, Ne in fluminibus irascaris, Domine, ne in
 fluminibus sit furor tuus, vel in mari indignatio tua. Coabat igitur, ac statim
 velut incantatione, quadam maris feritas in tranquillitatem vertebatur, atque il-
 li, qui è periculo erepti fuerant, accedentes, atque, vt fieri solet, suæ salutis mo-
 dum exponentes, partim se eum flagrante periculo secum vnã nauigantem, ac
 nauem subleuantem, partim clauum tenentem ac nauem quam tutissimè dirigentem
 vidisse dicebant. Ad hunc itaque modum diuino viro in ea insula collucente,
 secundo exilij sui anno egregia ipsius mater, & quam à filio quispiam, quemad-
 modum & ab ea filium, certissimo indicio agnoscere potuisset, filium simul ac mun-
 dum relinquens, ad comunem Patrem concessit, his antè ad filiam suã verbis vsa:
 Nõ est quod plores: nam tu quoque mecum profectura es. Nec verò plures quam
 septem dies intercesserant, cum Theodota quoque (nam hoc filij nomen erat) reli-
 cto mundo ad matrem suam, quemadmodum ipsa prædixerat, abcessit. Eodè autem
 tempore miles quidam, nomine Stephanus, genere Armenius, ab Europæ partibus
 profectus, qui dimidia sui parte cõtabuera, totusque præ morbo humi vergebat,
 cum magna illa miracula, quæ à magno hoc viro designabantur, intellexisset, ad
 eum perrexit, atque ad eius pedes accidens, ea postulare cœpit, quæ & ipse accipere
 summopere optabat, & ille facile præbere poterat. At ille, qui fide erga Dominum
 ac benevolentia præditus erat, miraculum ad ipsum transfert: cumque ei, qui agro-
 tabat, vt & ipsius & matris imaginem adoraret, imperasset, atque ille id faceret, sanum
 et prorsus ac valentem reddidit. Vt igitur ad comilitones suos se recepit, quære-
 batur ex eo, quam ratione conualuisset. Ille autem eã minimè reticebat: verum
 Monachus quidam, dicebat, Stephanus nomine, qui apud Proconnesum in angustissima
 quadam ædícula degit, duas me Imagines adorare iussit, vnã quæ
 Christi, alteram quæ Deiparæ dicebatur: ac protinus conualui, corpusque omni-
 nõ erexi. At impij illi & cõscelerati, manus non sine magno terrore cõplauden-
 tes, Vã tibi, inquiunt, qui in idololatriã proruisisti. Confestim itaque eum apud
 summum Thraciæ præfectum deferunt: qui cum de eo quæstionem habuisset, nulla in-
 terposita mora eum ad Imperatorem misit. Is verò cum accuratius eum examinasset,
 an recuperatæ valetudinis modum intellexisset, pro ea qua laborabat stoliditate,
 non

*Crucis signum
agrotum
adhiberi in-
bet Stephanus.*

Psalm. 12.

Aliud miraculum.

Habac. 3.

*Mater Stephani
in vitam migrat.*

Aliud miraculum.

A non intellexit: verum, quod ipsi summo studio erat, percontabatur eum, qui morbo liberatus fuerat, an in simulacrorum cultu perflaret. Qui cum & ingenti peenitudine se affici, atque huiusmodi simulacra execrari dixisset, tyrannus, ut ei impietatis mercedem referret, centurionem eum creauit. Ceterum vindex Dei iustitia: vestigio ingratum illum persecuta est. Nam cum statim ab aula reuertetur, atque equum conscendere pararet, ille subito saltitans in terram ipsum profrauit, atque contriuit, nec calcibus in eum insilire destitit, quoad ille ingrati animam euouisset. Tyrannus igitur, tanquam hinc arrepta ansa, sanctum viam quamprimum e Procōneso ad se adduci iubet, illud addens, quod ne exilio quidem mulctatus, sibi temperasset, quin plebem idolis cultum adhibere doceret.

B Cum ergo illinc adductus esset, ut in Phiala perquam obscuro ergastulo tum vinculis ferro manibus, tum pedibus ad lignum arctissime astrictis, includeretur, edixit. Interiectis autem quibusdam diebus, ad Heliacum, qui Pharus dicitur, duobus tantum primarij ordinis viris comitatus, sanctum virum praesto esse iubet. Cum autem ad eum adductus fuisset, a pio quodam viro numum petiit, eumque cuculla suae furtim imposuit. Tyrannus itaque, ut eum vidit, exclamare coepit, O vim mihi illatam, o calamitatem, o arrogantiam! Videte a quonam imperium meum contumelia afficiatur, a quonam ludibrio habeatur! Cum autem vir sanctus nihil omnino respondisset, verum humi deorsus haereret, tyrannus eum iracunde prospiciens, ignemque, ut dici solet, spirans, atque ut ipsi in more positum erat, manum in orbem torquens, alteque exclamans, Non mihi respondes, inquit, scelestum caput? At ille, Si me ita leuiter condemnare in animo habes, Imperator, supplicio quam celerrime affice. Sin autem huc me idcirco adesse iussisti, ut me interrogares, ac vicissim audires, iracundiam lenitate tempera, atque aequo animo & interroga, & audi. Tum Imperator: Dic age, quibusnam paternis decretis minime paruimus, ut apud te in haereticorum numero censeamur? Quoniam, inquit ille, venerandarum Imaginum picturam, multis ante temporibus a diuinis Patribus traditam, scelestitate ab Ecclesiis eiecistis. Tyrannus autem, Ne has, inquit, Imaginum picturas dicas (neque enim sunt) sed plane idolorum picturas. Quidnam porro idolis cum sanctis comune est? Hic vero sanctus ille vir, Non, inquit, cum Imagines adoramus, materiae cultum ac venerationem tribuimus: verum Imaginis honor ad exemplar transit, quemadmodum a Basilio dictum est.

C Quid? inquit tyrannus, aequumne est ea, quae a Patribus ante praedicata sunt, quaeque & multa & perobscura sunt, ac neque mente comprehendi, neque verbis vllis explicari possunt, per colores in sensum cadentes exprimere, atque * in materia adorare, cum eorum essentia nemini, nisi quantum ad infinitatem, ut Gregorij verbo vtar, attinet, explorata sit? Minime vero, ait vir sanctus. Ecquis enim mortalium, qui quidem mentis compos sit, diuinitatis naturam, quae & materia caret, & omnem mentis captum fugit, coloribus e materia conflatis pingi posse dixerit? Cuius enim forma ne mente quidem deliniari potest, quonam tandem modo ipsa coloribus exprimi queat? At nos, cum Christum in imagine pingimus, diuinitatis naturam haudquaquam pingimus: verum theandricam eam formam, quae in nostra specie apparuit, quamque Apostolicae manus contrectarunt, quemadmodum alicubi ait Theologus Ioannes, Quod vidimus, & manus nostrae contrectauerunt. Quod si mihi dictum illud Mosi in medium protuleris, Non facies tibi similitudinem vllius rei, tam ex his quae in coelo, quam ex his quae in terra sunt, hunc ipsam Mosem tibi ostendo duorum Cherubim effigiem auro efficientem. Quibus de rebus ad hunc quoque modum diuinus Apostolus disserit, Et Cherubim obumbrantia Propitiatorium. Quin ipsam quoque Propitiatorium, & Tabernaculum testimonij, & Sancta sanctorum, an non caelestium figuram exprimebant? quemadmodum idem Apostolus rursus ait, Umbra caelestium deseruimus. Quid igitur sceleris admittimus, cum Christi formam humanitatis aspectam in imagine pingimus & adoramus? Quid autem? An cum Cru-

D

E

*illu. sa-
ni dicitur
& per sua.*

*Disputatio
Constanti-
ni Copro-
nymi cum
Stephano.*

** illud.*

1. Ioan. 1.

Exo. 20.

Heb. 9.

Heb. 8.

in xuih
ans, longè
minor est
lat. 14.

Vide li. 4.
Damas de
Orthod. si.
cap. 14.

Icon. sa-
chorum im-
pietas.

Mat. 22.

1 Jul. 38.

cem etiam, ex quacunq[ue] tandem materia confecta sit, adoramus, rei cõditæ cul-
tum adhibere videmur, adorationem materia tribuentes? Sed & pepla sancta, &
sacro sancta vasa à nobis adorata nullam nobis reprehensio[n]is notam inurunt. Si-
quidem ea per Christi inuocand[um] in sancta mutari persualum habemus. Quid?
An tu quoq[ue] corporis & sanguinis Christi antitypa ab Ecclesia proscribas, vt
quæ imaginem ac yeram illorum figuram teneant? quæ & adoramus, & ofeula-
mur, & eorum perceptione sanctitatem consequimur. Vos igitur inter sanctum
& prophanum minimè distinguentes, Christi imaginem, non secus atque Apol-
linis statuam, Deiparæq[ue] item non secus ac Dianæ, idolum appellare minimè
horruistis. Quin ipsam quoq[ue] pedibus protriuitis & exussistis. Ad hæc Impe-
rator, O cæca mente prædite, inquit, ac supra omnes Immemorandos obliuione
digne, his Imaginibus proculcatis Christumne proculcauimus? Tum erò ille
verè in diuinis rebus solers Stephanus, in morem eorum, qui bellica laude præ-
stant, aduersarium suomet telo ferire, ac per ea ipsa quæ dixerat, profligare cupiès,
manum in cucullam immittens, atque inde numum, in quo impius ille sculptus
erat, extrahens, eumq[ue] quemadmodum Christus olim Cæsaris numum Iudæis
ostendens, Cuiusnam, inquit, est hæc imago & superscriptio? Eo autem mirante,
ac respondente, Cuius tandem alius, quam Imperatorum? Quid, inquit vir diui-
nus, si quispiam eum contumeliose in terram proiectum pedibus terat, pœnasne
aliquas luet? Quidni autem, dixerunt ij, qui astabant, cum Imperatoriam effigie[m]
proculcet? Ad hæc vir sanctus, Grauem quendam ex imo pectore gemitum emit-
tens, ac magno cum animi dolore exclamans, O immanem, inquit, cæcitatem! Si
pro mortalis Imperatoris forma & effigie grauissimas pœnas irrogandas esse di-
xistis, quas tandem pœnas eum subituro esse putatis, qui Filij Dei ac matris ip-
sius effigiem conculcarit, igniq[ue] tradere minimè dubitarit? Vix hæc dixerat, cum
subitò numum eum pedibus protriuit. Cum autem ij, qui astabant, ferarum ritu
accurrissent, vt sanctum virum præcipitè in mare deicerent (audax enim & præ-
ceps est assentatio, ac dum obsequiis aliquem nimium demereri studet, mediocri-
tatis omnis fines excedit) Imperator lenitatem simulans, quò iracundiæ haud-
quaquam obnoxius esse videretur, qui eam ingentem atque arcanã in animo in-
fidentem habebat, in præsens quidem eos prohibet, atque ab huiusmodi conatu
abducit: cæterum sanctum virum collo alligari, ac manibus à tergo vinciri iussit, I
ad publicum prætorij carcerem amandat: vt videlicet ob protritum Imperatoris
effigiem pœnas à lege constitutas lueret. Hæc nimirum lenis ille ac facilis, cun-
ctòsq[ue] iniuriarum obliuione superans. Nam qui Christi imaginem proculca-
rant, atque in ignem coniecerant, hi suæ imaginis vindicēs sedebant, atque vlti-
cem huiusce facinoris legem proferebant. Ecquis autem eorum amentiam satis
rideat, imò potius eorum væcordiam ac cæcitatem satis deplorare queat? At spi-
ritu diuino maiorem in modum afflatus Stephanus, simulatq[ue] vel ipsum carceris
limen attigit, pectore incalescēs, atque ab eo, quo præditus erat, perspicaci spi-
ritu concitatus, dierum suorum metam in lingua sua locutus est, his verbis vtens:
Hæc est præsentis vitæ meæ requies. Hic enim saltem vsq[ue] ad extremum spiri- K
tum mihi habitare necesse est: quoniam pro imaginis Christi honore hanc sedem
elegi. In interiori autem carcere conclusus, eximia virtutis monachos trecentos
quadraginta duos ex variis locis collectos, atque eodem carcere condemnatos,
inuenit, qui partim nares, partim aures exectas habebant, partim euulsos oculos,
partim amputatas manus, ob id videlicet, quòd pro venerandarum Imaginum pi-
ctura & erectione lucubrationes edidissent. Ac quidem alij plagarum notas ad-
huc circumferebant, alij præclaras genas pice illitas atque ambustas habebant: alij
caput ad risum ac ludibrium abrasum. Quorum varios istos ac multiplices cru-
ciatus diuinus Stephanus cernens, patientiæ nomine beatos eos prædicabat: ac
contrà lachrimis dignum sese iudicabat, vt qui in earundem plagarum partem
cum illis minimè venisset, nec pro Christi imagine membrorum executione ipse
quoque

A quoque pertulisset. At diuini illi Patres, vt primùm sanctum virum conspexerunt, ad eum tanquam ad magistrum & præceptorem accesserunt, vt ab eo salutis præceptis erudirentur. Itaque ex Prætorio monasterium factum est: quippè cum hic omnis monastica vitæ forma ac regula ad vnguem obseruaretur. Ij autem, quibus carceris custodia mandata erat, quisque sancti viri famam iam pridem audierant, tum demum animi quoque ipsius statum, ab ea tranquillitate, quæ in ipsius moribus elucebat, quantum fieri poterat, coniectantes, ad eum tanquam ad Dei angelum animos conuertebant, eique summam reuerentiam, ac venerationem tribuebant: adeo vt quidam etiam eorum remotis arbitris eadem ad vxorẽ suam diceret, quæ olim Manue ille, Morte morimur, mulier, præ tyranni huius furore. Virum enim, perinde ac Deum, hodierna die vidi, hunc, inquam, in vincula coniectum monachum, quem Auxentianum vocant. Sapiens autem illa mulier non frigide ac negligenter ad hæc verba affecta, verum per concinnam atque prudentem ad virum interrogationem vitæ sancti Patris rationem omnem perscrutata, clam in carcerem ingressa est, arreptisque venerandis ipsius pedibus, ab eo, vt pro se precaretur, ipsaque vicissim ei, quæ opus essent, subministraret, postulabat. At diuinitus inspiratus Stephanus preces quidem ei annuit & concessit: ceterum adduci non poterat, vt quicquam ab ea acciperet. Instabat tamen rursus illa, dicens, Quidnam est, quam obrem tu exiguam fidei erga te meæ promptitudinem tam obstinate reiicis? Quanquam enim ipsa id non mereor: at tuam tamen moderationem ac benignitatem ad indignos quoque indulgenter sese demittere, compertum habeo. Quemadmodum enim Sarephana illa quondam Eliæ farina, & Sunamitis Elisæo cubiculum hospitij causa præbebat, ac beata illa vidua duos in summa sua penuria obolos erogabat, ac denique Samaritana illa ex fonte hausam aquam Deo porrigebat: ad eundem etiam ipsa modum cum pari fide aliquid in te beneficij conferre studeam, ne quæso desiderio meo excidam. Ille verò rursus id constanter recusabat, non quidem ob naturæ contumaciam, aut ipsius indignitatem id officij à se repudiari dicens (Ego enim, inquebat, memet indignum, atque omnium mortalium postremum duco:) sed quia ab eo prohiberetur, qui cum hæreticis quicquam commune habere vetuerat. Neque enim meminisse se cum Imaginum hostibus vllum vnquam commercium habuisse, aut aliquid omnino ab eorum manibus accepisse. Hæc vt illa audiit, humi sese prouoluens, quid non dicebat, quid non faciebat, vt ostenderet quàm ab hæreticorum societate atque commercio semper abhorruisset? Absit hoc à me, inquebat, venerande Pater, vt Christi, aut matris ipsius, aut vllius Sancti imaginem contempserim. Scio enim me à Patre nostro Germano didicisse, quas pœnas daturi sunt, qui eò audaciæ proruperint. Ceterum fac quæso, vt nec vir meus, nec custodum quisquam resciscat, quod pietati tuæ indicare cupio: atque ego re ipsa dubitationem omnem tibi eximam. Hæc locuta, statim domum cucurrit, atque aperta arca tres arcanas Imagines eduxit, vnam Dei genitricis, filium seculis omnibus antiquiorem complectentis, duas alias Petri & Pauli Apostolorum. Quas vt ipso inexpectante religiose adorauit, ipsi postea porrexit, Accipe ista, inquebat: atque hinc tibi mei, hoc est mulieris peccatricis, memoria reficitur. Ad hunc modum pijs ipsius moribus comprobatis petitioni cedit: ac deinceps Sabbato ac Dominico die ad eum ipsa panis vncias sex, aquæ non plus tribus poculis afferrebat. Tantulum enim singulis hebdomadis ipsi cibi ac potus fuit totos vndecim menses, quos in Prætorio transegit. Quadam autem die vnà cum cæteris captiuis sedente viro diuino, de supplicijs illis, quæ iustis viris ab iniquis iniquissimi Imperatoris præfectis variis locis illata fuerant, sermo ortus est. Siquidem in medium progressus Antonius quidam è Creta oriundus, vir fortis, & qui fortibus certaminibus egregie defunctus fuerat, Quonam modo, inquit, præclara monachi Pauli certamina vobis ob oculos proponere queam? aut quonam pacto ea sine lachrimis commemorem? Princeps quidam Cypri præfectus erat, nomine Theophanes,

Iudic. 13.

3. Reg. 17.
4. Reg. 4.
Mar. 12.
Ioan. 4.Stephani
ὁμοιωσθη-
σα τῷ Ιε-
ρονομῳ.Orthodo-
xorum va-
rij cruciatibus
referuntur.

cognomento Lardotyus. Hic cum sanctum virum, ut in eum inquireret, accepisset, ad Heracliti Prætorium eum duxit. Proposita autem erat humi Christi in cruce protensa imago, vnaque item cruciatus instrumentum, quod catapultam vocant. Atque ad eum Præfectus, scelestam, inquam, illa lingua, atque iniquitatem in excelsum loquens: Vnum est duobus tibi Paule proponitur: nimirum ut aut calcata imaginem vitam obtineas, aut ut hoc tormenti genere discrucieris. Hoc autem dicens, puerorum laris honorem perterrefacere velle videbatur. Statim enim generosus ille vir magna voce exclamans, Absit a me, inquit, Domine Iesu Christe, vni genite Fili Dei, ut theandricam hanc imaginem pedibus teram. Atque hæc locutus, statim humi se curuans, osculum ei fixit, re ipsa planum faciens, quam nihil iudicis minas moraretur. Ille itaque confestim iracundia totus æstuans, nudari sanctum virum, atque in catapultam extendi iubet: vbi cum tortores duabus tabulis ipsum firmissimè compressissent, ac ferreis pectinibus totum ipsius corpus exarassent, prono capite suspenderunt. Ac deinde non exiguo igne infra eum accenso, ita demum holocaustum Deo gratum ipsum effecerunt. Hæc eo commemorante, Patribusque lacrimis madentibus, Theosterictus quidam, hoc nomen merito consecutus, vir senex ac sacerdotij dignitate ornatus, qui ex pio illo monasterio erat, quod Peleceta nuncupatur, atque & nasum abscissum, & genas feruenti pice ac bitumine illitas, miserumque in modum ambustas habebat (hos enim cruciatus pietatis causa pertulerat) prodiens ipse quoque in medium, superioribus sermonibus hæc adiecit: Impossibile est, impossibile inquam, est, ut vel hic ipse antistes noster sicis oculis ista commemoret. Quam enim oratione quispiam illius, qui tum Asiam cum imperio obtinebat, furorè complecti possit? cui Lachanodracon quidem cognomentum erat, verum ipsius fel atque iracundia draconis quoque virus amaritudine superabat. Ad quem beatus Stephanus, Narra, quæso, Pater, nihil omittens eorum, quæ tum contigerunt, verum omnia oratione prosequens. Etenim per huiusmodi exempla, tum animi promptitudine, tum robore impleti, ad eundem zelum præparamur: siquidem voluntas Dei hoc tulerit, ut pro diuina ipsius imagine nos quoque certamen subeamus. Tum igitur Theosterictus inchoatum sermonem ad hunc modum prosequitur. Cum incruentum sacrificium in monasterio nostro celebraretur (erat autem vespere sanctæ ac magnæ quintæ feriæ, in qua Christus Iudæis tradendus erat) hic draconis nomen habens, tyranni iussu cum magna militum manu in monasterium impetum facit. Ac mysticum quidem sacrum euertit, mysticis videlicet hymnis protinus silentio compressis: lectissimos autem monachos duodequadraginta vinculis ferreis astrinxit. Reliquos verò partim verberibus crudelem in modum laceravit, partim eorum barbam pice illitam exussit, tum naribus prius amputatis. Quorum numerum ipse quoque augeo, quemadmodum faciei meæ notæ certissimè testantur. Quibus impius ille nondum expletus, vniuersum monasterium postea inflammauit, ipsas quoque Ecclesias vna cum reliquis ædificiis concremans. Mox autem prædictos duodequadraginta Patres ad extremos Ephesi fines relegauit: vbi cum eos in veteris balnei fornice conclusisset, ac deinde aditum obstruxisset, ad hunc modum eos à vita migrare coëgit. Cum vsque ad hoc tristes tragediæ narrarentur, atque omnes in gemitus & lacrimas proruperent, rogatus a Patribus Stephanus, ut ad mitigandum eorum mœrorem orationem aliquam haberet, intimo corde ingemiscens, Gratias, inquit, Deo agere par est, Fratres ac Patres, gratias, inquam, ei agere de omnibus rebus, quæ præter voluntatem accidunt. Etenim gratiarum actio cum patientia coniuncta coronas nobis necesse consuevit. Quocirca etiam si igne, aut gladio, aut maris profundo, aut præcipitio, aut alio quodam mortis genere nos mulcent, qui impietatis scelere sese deuinxerunt, prompto atque alacri animo cuncta perferamus. Habemus enim velut exemplar quoddam, in quod intueamur, claros illos Patres, qui ante nos extiterunt, ac permartyrium Deo vitam consecrarunt, nimirum sanctum illum Petrum, Bla-

Phil. 7.

Puerilibus
laris ali-
quam er-
rere, Pro-
uerbium.Oratio
Stephan.

A Blachernis in vincula coniectū, qui cū spectante Imperatore pro Christi imagine neruis atrocissimè concideretur, nullum ignaui ac timidi animi specimen in eo cruciatu edidit, verū acerbioribus eum verborum plagis lacerauit; Iulianum alterum & apostatam appellans. Atque ita in his tormentis, gratias Deo agens animam exhalauit. Habemus item Ioannem Monagiæ Praefectum, quem tyrannus, cū eum nullo omnino terrore afficere potuisset, neque adducere, vt Christi matrisque ipsius imaginem pedibus protereret, sacco inclusit, grauique ipsi saxo appenso in profundum mare deiecit. Sed quis tandem est, qui ea omnia facinora enumerando recensere possit, quæ per omnes tyranni prouincias Praetores, qui eum crudelitate superabant, aduersus sanctos viros designarunt? Imò verò quis est, qui sanctorum aduersus eos contentionem, atque ad extremum vsque spiritum patientiam vilo sermone referre queat? Quorum si nos exemplum sequamur, beati profectò erimus, vt qui exiguis laboribus amplissimas opes nobis ipsi aggeramus. Neque enim condignæ sunt passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Hæc & alia his plura, ad excitandos & acuos eorum animos, qui vnâ cum eo victi tenebantur, accommodata, cū dixisset, orationi suæ finem imposuit. Non multi dies intercesserant, cū ipsi suâ à terra ad Deum migrationē animæ oculo prospiciens, quadragesimo ante mortem suam die præclaram illam mulierem, illam inquam hospitalitatis laude florentem, * ac nouam Isdandulam, atque eorum, qui in vinculis erant, ministram accersit, ad eamque his verbis vtitur: Tuæ erga me hospitalitatis fructum velim tibi cum scœnore Christus rependat. Bellè enim mihi, atque vt ipsi gratū est, ministrasti, ac me recreasti. Deinceps autem ad quadraginta vsque dies prorsus mecum ipse versari, ac memet excutere cupio. Peto igitur abs te, vt panem eum & aquam, quæ ad me afferre consueueras, per hos dies ne afferas. Vt autem eo nomine mœrentem eam vidit, atque huiusce rei causam scire cupientem, Noui, inquit, mihi vitæ finem imminere. Ac propterea monasticæ exercitationis rigore etiam atque etiâ intendere gestio. Cessit his auditis hospitalis illa, ac præstanti fide mulier. Per omnes itaque noctes & dies non desinebat vir sanctus Patres eos, quos carceris focios habebat, monere, docere, salutaribus præceptis erudire, atque id efficere, vt toto penè nocturno tempore in canendis Dei laudibus versarentur: adeò vt ciues etiam nonnulli, qui sanctioris vitæ studium colebant, vilibus pannis obuoluti clam ad eum ingrederentur, atque ipsius benedictione atque doctrina, non sine magna animi voluptate fruerentur. In his igitur muneribus cū quadraginta illi dies absumerentur, ac iam octauus & tricesimus inchoaret, hospitalem illam mulierem rursum accersit tam audientibus Patribus ita alloquitur: Deus qui se piis omnibus laborum fructus centuplicatò redditurū promisit, benigno oculo te ex alto sancto suo aspiciat, ac pro tuo in me officio longè copiosorem tibi mercedem referat. Ipsi enim verè discipula extitisti, qui dixit, Quicquid fecistis vni ex minimis his meis, mihi fecistis: & Qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet: & Qui potum dat calicem aquæ frigidæ, non perdet mercedem suam. En itaque tuæ erga me voluntatis merces expleta est, quam tu eiusmodi à Deo habitura es, vt ea tibi nunquam eripi possit. Ac postea sacris Imaginibus ostensis, Accipe, inquit, præclarum hoc tuum depositum, quod quidem tibi & in præfenti hac vita aduersus omne malum præsidij loco sit, & in futura tuæ erga Deum beneuolentiæ atque orthodoxæ fidei pignus. Hæc vbi dixit, altè rursus ex imo pectore ingemiscens, apertè hoc extulit: Craftina luce ex hac vita migrans, ad alium mundum atque Imperatorem proficiscar. Ipsa igitur, cū amarum quendam & acerbum gemitum edidisset, extremamque ei salutem dixisset, receptasque eas, quas vtendas dederat, Imagines linteo quodam obuoluisset, donum postea se recepit. At diuinitus afflatus Stephanus, conuocatis rursus Patribus, eos in diuinis laudibus concinendis pernoctare iubebat. Porro autem ille Deo prorsus inuisus tyrannus, præter alia, quæ Deo odio atque execrationi erāt,

Rom. 8.

* xi. v. c. d. e.
i. d. a. v.
d. d. l. v.

Mat. 19.

Mat. 25.

Brumalia
festa.

† 77
mensis
77777
77777
77777

Crudele
Coprimum
edictum.

Psal. 90.

facinora, ne Brumaliorum quidem carivrosam contemnebat, verum eam quoque splendide ac luculenter celebrabat, ut qui Brumum quendam ac Bacchum in his Gentilium ritu colere in animum induxisset, eosque ut frugum ac vini curam gerentes, atque ad maturitatem ea perducentes, summis honoribus afficeret. Parabat itaque tertia quoque uxoris suae Eudociae Brumalium postridie quinti elementi circumductionem celebrare. Progressus autem, atque ad scholetum porticus sedens, vna cum symmictis suis Satanicas quasdam cum organo ac citharis cantiones, aduentanti festo congruentes, ad discerebat. Hic igitur ab impiis quibusdam viris ad eum delatum est, Stephanum ex Praetorio monasterium effecisse, eumque totas noctes illic in cantillandis Psalmis traducere: ac praeterea complures ciues illic proficiscentes, idolorum cultum ab eo edoceri. Haec ille ut audiit, grauiore ira inflammatus, statim militi cuidam, qui in Proximi ordine ascriptus erat, hoc imperat, ut sanctum virum ex carcere eductum extra urbem obtruncet, illic nempe vbi prius eximiae martyris Maurae templum situm erat: post autem locus ille carnificina factus est, templo scilicet illo a tyranno funditus euerso, & solo adaequato, ac Maura nuncupato. Quo etiam in loco foedera cum demonibus occulte sanciebat: tamen non ad extremum usque scelus hoc ipsius obsecrum fuerit. Prodidit enim, quod clam ab eo perpetrabatur, Saphlamij filius, ipsis sacrificij loco dono datus: de quo nunc consulto sermonem silentio comprimeamus. Cum igitur sanctum virum morti addixisset, confestim edictum huiusmodi per totam urbem promulgauit: Quisquis amicum, aut affinem, aut omnino genere coniunctum habere, eumque occultare, aut etiam pullam vestem ferre deprehensus fuerit, hic post varia tormentorum genera exilio mulctabitur. Cernere igitur erat urbem grauiissima calamitate laborantem. Neque enim inimici duntaxat inimicos apud Imperatorem facillime accusabant, sed etiam amici amicos, & fratres fratres, & serui dominos: atque, ut breui complectar, in grauiore luctu ac planctu tota urbs versabatur, quam cum Iulianus & Valens imperij Romani clauum tenerent. At verò carnifex ille, qui missus fuerat, sancto viro a Praetorio assumpto, colloque ipsius ac manibus ligno alligatis, ad caedem properabat. Eo autem die tyrannus ex Palatio progressus in Milij porticu stabat: vbi prius sex illa oecumenica Concilia depicta erant, post autem crudelis Imperatoris iussu inducto albario opere deleta fuerant, atque eorum loco circus ille, quem amabat, ac plurimi faciebat, atque auriga is, quem in deliciis habebat, atque Vranianum, hoc est caelestem, cum ne terra quidem dignus esset, appellarat, picti cernebantur. In hoc igitur loco cum superbe staret, omnesque eum faustis omnibus prosequerentur, Nulla mihi, inquit, requies est: ita Immemorandi isti exitium vitae meae afferunt. Hic verò quidam ipsius factionis: Et vbinam tandem vllus eorum delituit, aut vestigium vllum ipsorum in hac urbe tua, aut in vlla alia ciuitate vel regione occultatum est, cum omnes funditus deleti sint? En enim imperij quoque tui hostem, hoc est Auxentianum Stephanum, abduci hodie vidi, ut, quas meritis est, poenas subeat. Tum Imperator: Et quid iucundius Stephano accidere queat, quam ut gladio vitam finiat? Verum huius desiderij minime compositurus est. Multo enim grauiore mortis genere mulctabitur. Nunc quippe Imperatrix non mediocriter aduersum nos stomachabitur, si festum ipsius diem in caede conficiamus. Quocirca nouus hic Herodes, atque uxoris mancipium, reduci quamprimum eum in Praetorium iubet. Quod cum contigisset, rursus cum iis Patribus, qui in vinculis erant, Dauidicos Psalmos canebat, qui habitat in adiutorio Altissimi, & quae deinceps sequuntur. Tyrannus autem cum vesperam totam in tibiaram & cithararum cantibus transgisset, postridie instructa splendidissima coena, cum iis, qui suae factionis erant, epulabatur. Cumque duos quosdam Fratres, tum dignitate claros, tum corporis simul atque animi pulchritudine florentes (quos postea inuidiae aestro percitus interfecit) seorsim acciuisset, Ite ad Praetorium, inquit, ac meo nomine ad Auxentianum Stephanum

haec

A hæc dicite. Vides quâta tui cura afficâr, vt qui tibi ex ipsis mortis faucibus erepto vitam concesserim. Quocirca tandem aliquando animum inflectens, voluntati meæ obsequere. Non quidem me fugit, quin homo contumax & durus, ad contumelias potius nobis inferendas prorupturus sit. Vos verò, si sermonum istecerbis ipsius animû inflectere potueritis, rem gratam mihi feceritis, ac ministerium istud vestrum comprobabo. Sin istud ei persuaderi nequeat, andiu eum à vobis & à fronte & à tergo verberari volo, quoad miserè animam efflauerit. Igitur preclari illi duo fratres, postquàm ad Prætorium venerunt, furiosam quidem illam tyranni sententiàm sancto viro exponunt, verùm nullo eum malo prorsus affecerunt: quin potius, vbi eum sermonibus ad cohortandum accommodatis confirmassent, ab eoque benedictionem accepissent, ad reditum se accinxerunt. **Q**uæ autem ad Imperatorem dixerunt, huiusmodi fuere: Imperator, miserum illum in pristina sententiâ perstantem, tuumque imperium infaustis ominibus prosequentem offendimus. Ac proinde tot plagis eum proscidimus, vt penè spiritus omnis expers iaceat, nec certû sit, an craftino die inter viuos futurus sit. **Q**ua quidem ex re cum mirificam lætitiàm ferinus ille concepisset, atque ingentem risum effudit, luxui, quo nihil ipsi charius erat, operam dare postea pergebat, vt qui ventris, & eorû quæ ventre inferiora sunt, seruus esset. At verò diuinissimus Stephanus sub auroram ad se coacto monachorum agmine, postremum hunc ad eos sermonem habuit. **V**alete Patres ac Fratres, valete: atque in orthodoxa fide constantissimè perseuerate: ac pro mea tenuitate preces quæso fundite. En enim iam iamque adest mortis meæ tempus, ac pro foribus iam coronæ est. Quamobrem ve reor ne caliginosa dæmonum multitudo propter ignorantiarum mearum multitudinem mihi impedimento sit. Ob quæ cum omnes amnis cuiusdam in modum lachrimas profunderent, tolli sibi sacram epomidem, ac deinde analabum cum loro iussit. Cùm autem cucullam quoque abiicere pararet, id faceret, Patres prohibebant, negantes conuenire vt sine pretioso hoc indumenti genere dierum suorum finem videret. Ad quos diuinitus afflatus ille vir, Athletam, inquit, nudum luctari decet. Ac præterea ne æquum quidem est pretiosam hanc rem à furente populo contumelia affici, ac prophanis pedibus proculcari. **H**æc cum locutus esset, omnes ei morem gesserunt. Itaque cucullam quoque exiit: ac cum pelliceo duntaxat pallio vnâ cum monachis sedebat, de his rebus, quæ ad salutem pertinebant, sermonem ad eos habens. Verumenimverò fieri omninò non poterat, vt quæ in carcere acta fuerant, & quo pacto duo illi pij fratres admodum benignè atque indulgenter cum diuino Stephano egissent, tyrannus ignoraret. Quare cum de his omnibus à dæmone aliquo, vt vero consentaneum est, certior factus fuisset, hora diei secunda è somno experrectus, leoninû quiddam rugiens, atque ad aulæ vestibulum festinanter proficiscens, O vim mihi illatam, exclamauit! O insignem mei contemptum! Nemo est qui mihi opituletur: nemo qui subsidium ferat. Quid mihi cum Tenebricosis, & Immemorandis istis? Sic enim ipsi vilitatem ac familiare erat monachos appellare. Cùm autem ij, qui voluptatibus ac deliciis dediti erant, vltro ad intemperantem illam mensam currebant, perturbatissimo animo ipsis occurrens, magno cum clamore quærebat, Quod pergitis, & quem quæritis? His autem respondentibus, Ad te benignum nostrum dominum imus: tum ille altiore voce, Non sum, inquit, dominus vester, non sum Imperator. Alius dominus vester est, alius Imperator: ad cuius pedes vos ipsos prouoluitis, contactisque ipsius vestigiis ab eo vota precésque supplices petitis. Nemo in me obsequiosus est, vt illo de medio sublato animû meum reficiat ac recreet. His verò animi anxietate laborantibus, ac quisnam ille esset sciscitantibus, quisque ille quem ipsi ei anteferrent, aut quemnam alium Imperatorem agnoscerent: tum ipse contrà, Stephanus Auxentianus est, inquit, Nondum integrum nomen in eorum aures influxerat, cum subitò impetus quidam, & clamor promiscuus, & vox quedam incondita personabat: omnibus,

*Preclarum
Stephani
dicium.*

ut erant, ad Prætorium currentibus. Mox trulentorum leonum instar in carcerem insilientes, Date nobis (custodibus inquit) Auxentianum Stephanum. At ille constanti atque intrepido animo, velut in hoc ipsum paratus, ad eos decore gestu ac vultu ab omni perturbatione libero egreditur, & quemadmodum olim Christus Iudæis, ipsius eadem anhelantibus, Ego sum quem queritis, inquit. Illi autem illico eum arripiunt, atque in terram allidunt, ferreisque vinculis, quibus ipsius pedes astringebantur, ab eo extractis, ad publicam viam raptim eum educunt, calcibus in eum insilientes, faxis impetentes, fustibus ferientes, nullum denique supplicij contumeliæque genus omittentes. Cum autem per primam Prætorij portam non tam duceretur quam raptaretur, ac iam in templi Theodori martyris vestibulo esset, manibus humi fixis, ac sublato aliquantum capite vltimum adorationis munus martyri persolvebat. Etenim ne in tanta quidem calamitate pietatis amorem ex animo suo eiecerat. Quem ex sanguinariis hominibus quidam, Philommatius nomine, conspicatus, præcipiti quodam furore percitus, Videte, exclamavit, Immemorandus iste tanquam martyr mori cupit. Atque hoc sermone habito, ad siphones, qui illic erant, qui que ob ea incendia, quæ interdum oboriuntur, adhiberi solent, excurrit, auulsimque ab iis haud paruum lignum trahit, ac sanctum virum, quam vehementissimè potest, in cerebri membrana ferit, sicque protinus interemptum, martyrem quidem illum profecto, seipsum autem, quod omnium grauissimum scelus est, martyris carnificem reddit. Ac vide quæ vim illam Dei vlticem. Non enim, quemadmodum plerumque solet, moram vllam interposuit, sed celeri pede processit. Etenim, simulatque ferit, ipse quoque in terram, diabolica plaga percussus, ruit, dentibus horret, dum in modum stridens, atque ore spumam emittens. Atque ita graue illud flagellum permanet, ad extremum vsque spiritum miserum illum comprimens, atque castigans. Ac ne sic quidem tamen furibundum illud vulgus animorum impetum remisit: verum per publicam viam adhuc eum raptabat. Et quidnam tandem ex sacrosanctis illis Stephani membris coronæ expers relictum est? Nam & manus ac pedes ad saxa offendentes cõterebantur, & digiti vnâ cum vnguibus auellebantur, atque in terram spargebantur, & venter dirumpebatur, atque intestina omnia profluebant. Siquidem è scelestis illis hominibus vnus grauissimum lapidem vtraque manu acceptum in ipsius ventrem iniecit: vnde confestim abdita omnis viscerum compages aquæ ritu in terram effusa est. Nam & mortuo Stephano per summum furorem insultabant, nec contumelias in eum debacchari cessabant, circundantes eum tanquam canes multi, atque omnimodo raptantes ac discerpentes, faxisque per totam viam incessentes, non viri duntaxat, sed etiam mulieres. Quin & puerilem quidem atatem sanguinarij huius impetus expertem reliquerunt. Nam ipsi quoque litterario ludo relicto (sic enim Imperator iusserat) lapides manibus gestabant, iisque Stephanum insectabantur. Ac quisquis in eum, dum raptaretur, incidens, lapidem non iecisset, poenas luebat, atque Imperatoris hostis censebatur. Quinetiam cum ad bouis locum, martyrem raptantes peruenissent, caupo quidam pisces coquens, ut eum raptari vidit, vitæ vsura adhuc eum frui arbitratus, assumpto flagrante titione in caluaria ipsam ferit, ac repente perfracto occipitio cerebrum effluere cœpit. Theodorus autem quidam vir pius, à tergo sequens, illudque è capite fluere videns, simulato lapsu sustulit, ac linteo furtim impositum in sinu abscondit. Atque ita deinde ad spectaculum rursus properabat, nimirum cernere cupiens, quonam tandem sedato furore reliquias martyris prouicerent. At verò sanguinaria illa turba sanctum virum raptans, cum ad Monocionis monasterium accessisset, in animo habebat beati viri sororem (illic enim diuinum vitæ genus colebat) per vim eiicere, eoque ipsam adgere, ut fraternali corpus tot certaminibus defunctum faxis peteret. Verum illa hoc prænoscens, atque in obscurum quoddam sepulcrum sese abdens, huiusmodi facinus effugit. Illi igitur spe hac sua deiecti, rursus martyris cadauer

Ioan. 18.

Psal. 21.

A cadauer trahentes, in Ethnicorum uorum foueam proiciunt (vbi prius quidem diu Pelagij martyris templum erat, verum postea vetustate labefactatum impius Imperator euererat, atque in sepulcra redegerat, ac Pelagij sepulcretum nuncuparat.) adeo, ut tunc quoque locum illud haberet, Cum iniquis viri iustus deputatus est. Postmodum lati redeuntes, qui latronum sauitiam crudelitatis sae immunitate superauerant, latum tyrannum adeunt, velut demonis cuiusdam intemperis diuexati, qui sceleratissime in ipso pugnauerant. Quos quidem lubenti animo susceptos ad mensam suam eduliorum copia onustam adhibuit. Cumque illi arummosissimam martyris mortem referrent, audiens ille magnopere ridebat ac latitia diffundebatur, hominis, ne quid amplius dicam, cruciatus & calamitates in voluptatis materiam trahens. Atque haec quidem ad hunc modum se habuerunt. Martyrio porro perfunctus est ille egregius sane luctator Stephanus tertio & quinquagesimo aetatis suae anno, Nouembris mensis octauo & vicesimo die. Caterum ne ea quidem miracula silentio praeterire conuenit, quae ab ipso (illius videlicet beneficio, qui dixit, Ego glorificantes me glorifico: qui autem me contemnunt, erunt ignobiles) etiam post mortem patrata sunt. Eo enim ipso die, quo sanctum virum, ut Scripturae verbis utar, aggressi viri sanguinum, tanquam arietem insignem de medio sustulerunt, cum tranquillum caelum esset, ac radii solaribus colluceret, hora tertia ad orientalem aule partem ignea nubes in montis vertice (vbi vir egregius monasticae vitae certamina exantlabat) repente coorta, ac deinde ad summas vrbs partes excurrens, vniuersum aërem horrenda caligine infecit & obscurauit: atque, ut cum Propheta loquar, cernere erat diem ac non diem, & tenebras ac non noctem. Cumque vna cum ea vehemens turbo excitatus esset, ingens vis grandinis, magnitudinisque haud facile credendae, cecidit, idque circa palatium duntaxat: hincque multi in discrimen vitae venerunt. Haec scilicet sanctorum Deus prodigiose patrare iouit, dum impios re ipsa coarguit: eos autem, qui ipsius metu praediti sunt, gloria afficit. Porro autem pius ille Theodorus, qui contractam capitis sancti viri partem sustulerat, cum ad beati Dii monasterium profectus esset, eiusque antistitem remotis arbitris conuenisset, ei quaecumque insignis athleta Stephanus eo die pertulisset, exposuit. Ille autem acerbe ingemiscens, ad quoddam protomartyris Stephani oratorium, quod ad dextram templi monasterij partem erat, eum ducit: atque vnam quandam educens, in ea diuinas illas reliquias collocat, praesente puero quodam monasterij, ac quae fiebant inspectante. Ambo autem adorationis munere perfuncti, tanquam thesaurum quendam ingentis pretij intra altare occultant. Interiecto vero aliquo tempore accusatur apud Imperatorem Theodorus. Nam ne eum quidem a tentatione liberum atque immunem liuor reliquit: verum, ut imaginum adorator, exilio mulsetur, atque in Siculam insulam vna cum vxore ac liberis ablegatur. Quem, cum diuturno tempore exilij causa illic comoratus fuisset, in patriam rursus reduxit iustus iudex Deus. Reductionis autem modus huiusmodi fuit. Etenim adolescens ille, de quo proxime verba fecimus, ad maturam aetatem prouectus, cum antistite agebat, ut diaconus crearetur. Quod cum ab eo impetrare non posset (ut qui & iuuenilem ipsius aetatem perspiceret, & vitae socordiam exploratam haberet) se grauissimo eum malo affecturum comminatus est. Itaque vnam illam occulte surripit, atque ad Imperatorem currit, eique rem totam exponit. Antistes enim meus, inquit, vna cum Theodoro, qui in Sicilia exilij causa missus est, damnatorum, quos tu vt nocetes & facinorosos morte afficis, ossa colit atque adorat: te autem tyrannum ac nouum apostatam appellat. His auditis Imperator ira inflammatur, atque antistite quidem illum correptum, ac vinculis firmissime astrictum in carcere custodiri iubet: Theodorum autem a Sicilia reductum dignas huiusmodi facinore poenas subire: puerum denique ad vtrumque conuincendum asseruari. Reducitur itaque a Sicilia Theodorus, statimque & eum & antistitem in medium producit Imperator: atque in facie ipsius puerum sistit, ut quod factum fuerat, indicaret. Cum autem illi nihil se huius

rei scire afferent, vnam afferre iubetur adolescens. Atque (o ingens miraculum!) euanescit illa, nec huc vsque reperiri potest. Itaque vacuis manibus reuertitur. Imperator pudore suffunditur, atque id quod cōtigerat, premere atque occultare conatur, ne illustriorem etiam, quam antè, sancti viri gloriam reddat. Neque enim ipsum fugiebat, quin diuinum Stephanum omnes penè sanctum confiterentur. Iuuenem autem illum, vt calumniatorem, multis verberibus laceratum exilio mandat. Sic nimirum Dæus iustos è tentationibus eripere, impios autem eorum loco tradere nouit. Quin ne versuta quidem illa ancilla, quæ & sanctum virum, & heram suam accusauerat, iustum Dei iudicium effugit. Nam cum trans turbam ad Aulicalamum peruenisset, seque fabulam detecturam esse confirmaret, & quonam modo, vt sancto viro calumniam strueret, subornata fuisset, nisi ipse quod promiserat, expleret, id ille metuens, cuidam eorum, qui legendis Bithyniæ tributis præerant, eam in matrimonium collocat. Prægnans autem facta, gemellos filios in lucem edit. Cæterum sub mediam noctem repente conturbati infantes illi, arreptis maternis mamillis, horridumque in modum exesis, eam protinus necant, atque vnà cum ea viperini illi foetus extinguuntur. Tales pœnas scyphanta pependerit: talem ea mercedem tulit, quæ sanctum virum falsi criminis reum egerat. Hæ sunt clarissimi Stephani monasticæ palæstræ, hæc athletica certamina: quibus, cum non modò aduersus carnem & sanguinem, sed etiam aduersus principatus & potestates dimicasset, amplissimum præmium reportauit, nimirum vt ipsi Trinitati laureatus adstet, * adhuc monasticis sudoribus & athletico cruore gestatus: cui vtinam nos quoque ipsius precibus atque intercessione adstemus, per Christi gratiam ac misericordiam, quem decet omnis gloria, vnà cum principibus, experte Patre, & viuifico Spiritu, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

* Ἐν τῷ
ἀποστόλῳ
ἰεροσολίμοις
ἐδιδάχθη. ἡ
βασίλειος
ἡμεῶν
ἡμῶν.

D. IOANN. DAMASCENI
LIBER, QUI INSCRIBITVR
DISCEPTATIO CHRISTIANI
ET SARRACENI.

SI INTERROGATVS à Sarraceno, quis sit Christus? responde ei, Verbum Dei, nec te existimes peccare, quia & Verbum dicitur in Scriptura, & brachium, & potentia Dei, & multa talia. Vicissim autem interroga ipsum & tu, A Scriptura quid dicitur Christus? Tum fortè volet interrogare te & ipse aliud, cupiens sic effugere te: non verò tu respondeas ei, donec utique respondeat quod interrogatus est à te. Necessitas autem coget ipsum, vt respondeat tibi, dicens: A Scriptura mea Spiritus & Verbum Dei dicitur. Tum rursus interroga ipsum: Verbum à Scriptura tua, creatumne, an increatum dicitur? Et si dicat, Increatum: dic ipsi: Ecce cōsentis mihi. Omne enim non creatum, sed increatum, Deus est. Si autem dixerit, Creatum esse Verbum & Spiritum: tum quare, Et quis creauit Verbū & Spiritū Dei? Quòd si necessitate coactus responderit, Deus ipse creauit. Tum tu rursus: Ergo antequam crearet Deus Spiritum & Verbum, non habuit Spiritum, neque Verbū? Quod quum audierit, fugiet à te, non habens quod respondeat. Disceptantes enim sunt tales secundum Sarracenos, & omninò abominabiles, & abiecti. Quòd si verò tu interrogatus fueris à Sarraceno, Verba Dei creatane sunt, an increata? Hæc enim proponunt aduersus nos Sarraceni problemata, potentius volentes ostendere, creatum Verbum